

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2013 m. sausio 18 d. *

Sausio 13-osios Laisvės gynėjų atminimui

Sveika būk, Laisve!

Sausio 12-osios vakarą Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje įvyko tragiškų, bet Lietuvai lemtingų 1991-ųjų Sausio 13-osios įvykių minėjimas „Sveika būk, Laisve!“

Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje, kur dega Amžinoji ugnis ir stovi skulptoriaus Juozo Zikaro sukurtas „Laisvės“ paminklas, surengtame minėjime dalyvavo kauniečiai, žuvusiojo Tito Masiulio artimieji, Kauno miesto savivaldybės atstovai, Lietuvos Sąjūdžio Kauno skyriaus, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos ir kitų visuomeninių organizacijų nariai, kariai, kauniečiai.

Renginys pradėtas valstybės himnu. Žuvusiuų atminimui degė 14 aukurų. Tylos minute pagerbtas žuvusiuų atminimas, perskaitytos jų pavardės. Aktorius Petras Venslovas deklamavo patriotines Justino Marcinkevičiaus ir kitų lietuvių poetų eiles. Raudas atliko Eglė Baršauskaitė.

Pasipriešinimo sovietiniams okupaciniams režimui dalyvis kunigas Robertas Grigas, Sausio 13-ąją Parlamente aukojęs šv. Mišias, šiam renginyje susirinkusiuosius pakvietė bendrai maldai.

Skambant Ovidijaus Vyšniausko atliekamoms dainoms jaunieji „plechavičiukai“ iš dangų paleido 22 žibintus, simbolizuojančius 22 Laisvės metus. Padėta gėlių prie „Laisvės“ paminklo ir Nežinomo kareivio kapo.

Sausio 13-ąją po šv. Mišių Kauno Šv. Mykolo Arkangelo (Igulos) bažnyčioje Vytau-

Sausio 13-osios atminimo minutė prie Televizijos bokšto Alfredo Pliadžio nuotr.

to Didžiojo karo muziejaus sodelyje susirinkę kauniečiai, buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai, miesto svečiai padėjo gėlių ir uždegė žvakų prie Nežinomo kareivio kapo ir „Laisvės“ paminklo, vėliau vyko į Petrašiūnų ir Romainių kapines, aplankė kauniečių Laisvės gynėjų Tito Masiulio ir Juozo Vaidoto kapus.

Gyvybės ir mirties keliu

Sausio 12-ąją, šeštadienį, Vilniuje įvyko tradicinis pagarbos bėgimas „Gyvybės ir mirties keliu“, skirtas Laisvės gynėjų dienai. Tūkstantinis jų dalyvių srautas nuo Antakalnio kapinių bėgo 9 kilometrus iki Televizijos bokšto.

Bėgime dalyvavo 3280 žmonių – daug jaunimo, moksleivių, karių. Vyriausiajam dalyviui – 81 metai. Gausiausiai dalyvavo Vilniaus apskrities šaulių rinktinė.

Šeštadienio pavakarę prie Seimo, Televizijos bokšto ir prie Lietuvos nacionalinio radio ir televizijos pastato degė atminimo laužai. Neprilausomybės aikštėje įvyko ceremonijos ir Sąjūdžio valanda.

„Tremtinio“ inf.

Jaunųjų jūrų skautų viešnagė

Kauno jūrų skautų laisvalaikio centre, vadovaujamių jūrų skautininko, LKKSS nario Algimanto Malkevičiaus, susibūrė per 500 įvairaus amžiaus Jūrų skautų, siekiančių visapsiško jaunimo ugdymo, laisvalaikio organizavimo, patriotinio auklėjimo ir ištvermės išbandymo žygiais, stovyklomis.

Sausio 12 dieną prie „Laisvės“ paminklo Kaune jie paminėjo Laisvės gynėjų dieną, Klaipėdos dieną, įteikė diplomas naktinio žygio Kaunas–Sitkūnai žygeiviams – vyresniems jūrų skautams, Vytauto Didžiojo karo muziejuje aplankė Klaipėdos išvadavimo ekspoziciją.

Po šios programos apie šimtas jūrų skautų iš įvairių Kauno mokyklų – Dainavos vidurinės mokyklos, Vinco Kudirkos progimnazijos, Simono Daukanto vidurinės mokyklos, Generolo Povilo Plechavičiaus jaunojo kario mokyklos, „Atžalyno“ vidurinės mokyklos, Ugnės Karvelis gimnazijos, Senamiesčio progimnazijos, Viktoro Kuprevičiaus vidurinės mokyklos – ir Lietuvos Sąjūdžio Kauno skyriaus atsakinga sekretorė Juilia Iskevičienė apsilankė Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungoje.

Svečius LPKTS salėje pasitiko LPKTS Kauno filialo nariai ir papildė moksleivių pilietinio auklėjimo programą, suteikdami istorinių žinių: Jūratė Antulevičienė pristatė LPKTS salėje veikiančias parodas: originalias prieškario kalėdinės atvirės iš Raimondo Gleiznio kolekcijos; Kauno rezistencijos ir tremties bei Priekulės Lais-

vės kovų ir tremties istorijos muziejų fonduose saugomas nuotraukas – Kalėdų ir Naujųjų metų švenčių tremtyje, lageriuose ar partizanų bunkeriuose akimirkas; LPKTS savaitraščio „Tremtinys“ 1989–1992 metais išleistus numerius, kuriuose publikuojami sveikinimai ir prisiminimai švenčių proga.

Apie 1991 metų sausio

Marcinkevičienė, apie 1948 metų tremtį papasakojo Kazimieras Beniulis. Apie Laisvės kovą prasmę kalbėjo partizanų duktė Martina Bikuličienė.

Visi svečiai buvo apdovanoti LPKTS leidžiamais „Laisvės kovų archyvo“ žurnalais su buvusių tremtinių autografais.

Mūsų svečiai istorines žiniasklaidos papildė apsilankė Kauno

Tylos minute buvo pagerbtai žuvusieji Sausio 13-ąjų

Jauniesiems skautams įteiktos atminimo dovanėlės

13-ąją pasakojo Martina Bikuličienė, Arimantas Dragūnevičius, Algirdas Marcinkevičius.

Tylos minute buvo pagerbtai Sausio 13-ąjų žuvusieji.

Apie 1941 metų tremtį prisiminimais dalijosi Jūratė

istorijos muziejaus Tremties ir rezistencijos ekspozicijoje, kur ekskursiją pravedė ekspozicijos vadovas Rokas Sinkevičius.

Jūratė MARCINKEVICIENĖ
Nuotraukos Jono Sakelio

Žmogus, širdyje nelaikantis nuoskaudos

muziejas man yra labai brangi vieta – čia susitikdavome su bendraminčiais, mūsų šalies patriotais. Šiandien matau, kad tradicija tėsiasi. Nors veidai ir pasikeitė, tačiau džiauguosi, kad atsirado naujų, jaunu žmonių. Ką čia lyginti su mano amžiumi? Jūs esate energingi ir gražūs, todėl tikiu, kad ir ateityje puoselėsite tai, kas svarbu Lietuvai. Mano gyvenimas man pačiam labai įdomus. Todėl stengiuosi užrašyti tai, ką išgyvenau,

ką mačiau, paminėti tuos, su kuriais bendravau. Kasdien meldžiuosi už išėjusiuosius į Anapilį, o kuriantiems gyvenimą sakau: žydékite. Prispažinsiu – nieko nesigailiu. Mane visada lydėjo sėkmė, nes Dievas saugojo nuo baisių dalykų. Nors dabar stoviu pasirėmęs lazda, mano atmintyje gyvi visi įvykiai. Prisimenu Sibiro šaltį ir Lietuvos Atgimimo laikus. Labiausiai džiauguosi, kad esu su jumis. (keliamas į 7 psl.)

Sausio 13-ąją, kaip ir kasmet, Seime iškilmindo posėdžio metu paminėta Laisvės gynėjų diena. Kalbas sakė Seimo Pirmininkas V. Gedvilas, Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarai A. Sakalas ir Z. Vaišvila, taip pat Telšių vyskupas, vienas iš Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos leidėjų, redaktorių, pasipriešinimo dalyvis Jonas Boruta.

Telšių vyskupas teigė, kad Sausio 13-osios įvykiai naujausių laikų Lietuvos istorijoje viso pasaulio mastu labiausiai išgarsino Lietuvą. Paminėjęs, kad mes galime būti reikšmingi tik būdam vieningi ir siekdami kilnių tikslų, kaip Sausio 13-ąją, savo kalbą skyrė šiemet minimam Žemaičių krikšto 600 metų jubilejui. Pasak J. Borutos, tai reikšminga ne tik Žemaitijai, bet ir visai Lietuvai, mat tuo metu štūt krikšto istorijos įvykių kontekste Europoje nuskambėjo ne tik žemaičių, bet ir Lietuvos vardas.

Iškilmindo posėdžio metu įteikta „Laisvės“ premija. Pernai pirmoji tokia premija buvo įteikta Rusijos disidentui, kovotojui už žmogaus teises, laisvę ir demokratiją Sergejui Kovaliovui. Šiais metais „Laisvės“ premijos komisijos pirmininkas P. Auštrevičius įteikė Lietuvos disidentui ir kovotojui Antanui Terleckui, kuris iš Seimo tribūnos taip pat skaitė savo kalbą, kurioje negailėjo kritikos ir ižvalgos dabartinių Lietuvos negerovėms.

Seimo Pirmininkas darbietis V. Gedvilas, kaip ir priadera, pasakė trumpą ir koheretišką kalbą, kurioje pagerbė lemtingąjį Sausio 13-ąją kovoju sių ir žuvusiu už Lietuvos laisvę atminimą. Savo kalboje jis paminėjo, kad dauguma Sausio įvykių dalyvių buvo tremtiniai.

„Tikrai lietuvių tautos ryžta ir pasiaukojimą parodė Sausio 13-osios įvykiai. Jie pareikalavo nemažai aukų: apie 700 žmonių buvo sužeisti, 14 žuvo. Daugumą – tremtiniai ar iš tremtiniių šeimų, likę gyvi po sibirų, daug jaunu. Visi jie – iš pačių tautos gelmiu“, – sakė V. Gedvilas.

Jis kvietė visus Lietuvos gyventojus be atskiro raginiamo Sausio 13-ąją rinktis prie Seimo, tvirtindamas, kad tokia tradicija gal „virstų savo ištuštėjusiu kamertonu, kuris duotų toną Lietuvai“. Tiesa, jis nepaiškino, kodėl prieš mėnesį Seime valdančiai koalicijai neprabilo tas „dvasinis kamertonas“, kai buvo nuspresta tremtiniams, pagal V. Gedvilą, ištikimiausius Laisvės gynėjams ir Sausio 13-osios dalyviams, neatkurti jų sumažintų valstybinių nukentėjusiųjų asmenų pensijų į buvusį 2009 metų lygi...

Disonansu Seimo Pirmi-

Sausio 13-osios atgarsiai Seime

ninko kreipiniui „Lietuvos gyventojai“ nuskambėjo A. Terlecko kalboje išsakytas pastebėjimas apie panašius kreipinius. Jis kvietė susimąstyti, kai yra minimas kreipinys „Lietuvos žmonės“, ir tvirtino, kad 1949 metais šie žodžiai buvo privalomi sakyti CK nutarimu.

„Tad galvokite kalbėdami. Žinokite, kad aš, išgirdės tuos žodžius, išjungiu televiziją. Tikiuosi, pats laikas eteryje dažniau girdėti žodžius „Tėvynė, Lietuva, valstybė, taučiai, Lietuvos piliečiai.“ Juk sinoptikų pranašaujama Saulė gali nušvisti ir čia, ne tik respublikoje, šalyje ar krašte. Saulei šviečiant lengviau prisiminsime, kad turime valstybę, o ne šalį“, – sakė A. Terleckas.

Viena išsamesnių ir įdomesnių buvo Z. Vaišvilo kalba, skirta Sausio 13-osios bylos nagrinėjimo aplinkybėms išaiškinti. Pasak jo, Sausio 13-osios bylos eiga po kelių kolaborantų nuteisimo iš esmės sustojo. Iš pradžių apie tai, kas naujo sunkinant ši tyrimą. Jo manymu, šios bylos nagrinėjimas pasunkintas dėl eilės sprendimų. Pirmiausia, 2010 metais panaikinta Valstybės saugumo departamentui priskirta ikiteisminio tyrimo (baudžiamoji persekiojimo) funkcija. Z. Vaišvilo manymu, Lietuva liko be ikiteisminio tyrimo įstaigos, kuri tirtyt nusikalstamas veikas žmogiškumui ir karo nusikalstimus, nusikalstimus valstybei, jos nepriklausomybei ir konstitucinei santvarkai. Vėliau jis kritikavo 2011 metų sprendimą panaikinti šią bylą tyruši Generalinės prokuratūros Specialiųjų tyrimų skyrių, likviduotą dešimtmečiais burtą Organizuoto nusikalstamuo tyrimo skyrių.

Pasak Z. Vaišvilos, Sausio 13-osios byloje 15-ai iš 48-ių įtarimų nutraukti įtarimai, nes jų nusikalstamos veikos tiesiogiai nesusijusios su gyvybės atėmimu ar pakenkimu sveikatai: „Ir tik šios dienos proga paskelbta, kad byla perduodama teismui. Po mūsų spaudos konferencijos Seime sausio 11 dieną išgirdome, kad įtarimai bus pareikšti 81 užsienio kariškiui, tačiau kodėl ne kolaborantams, be kurių Sausio 13-osios valstybės perversmo vykdymas būtų akivaizdi užsienio karinė intervencija? Tiriama „Kaspervizijos“ veido pulkininko E. Kasperavičiaus veikla, o Nacionalinio gelbėjimo komiteto paskirto Radijo ir televizijos komitetui pirmuininko G. Steigvilos – ne. Kas tai lemia? Manau, kieno nors baimė ar įtaka“.

Kritikavo jis ir tai, kad dėl senaties buvo nutraukta aibė ikitieisminių tyrimų dėl Vilniaus–Rygos OMONo taria-

mai kriminalinių nusikalstimų.

„Lyg nesuvoktume, kad visa tai buvo užsienio valstybės agresija, kuriai senatis netaioma. Šie OMONai buvo pavaldūs SSRS vidaus reikalų ministerijai ir vykdė užsienio agresiją. Netikiu, kad prokurorai to nesuprato. Todėl būtina kalbėti apie kolaboravimą, jo ištakas, bylos sąstingio priežastis“, – tvirtino Z. Vaišvila.

Daug priekaištų ir kaltinių iš signataro lūpų sulaukė LKP/SSKP, kuri „buvo kitos valstybės partijos SSKP dalmi ir Lietuvoje siekė antivalstybinių tikslų, neprapažino Lietuvos nepriklausomybės, baugino karine jėga, trukdė kurti nepriklausomos valstybės kariuomenę, muitines“.

„SSKP CK 1990 metų vasario 20 dienos (iki mūsų nepriklausomybės) nutarimas dėl jos nuosavybės Lietuvos bylos nagrinėjimo aplinkybėms išaiškinti. Pasak jo, Sausio 13-osios bylos eiga po kelių kolaborantų nuteisimo iš esmės sustojo. Iš pradžių apie tai, kas naujo sunkinant ši tyrimą. Jo manymu, šios bylos nagrinėjimas pasunkintas dėl eilės sprendimų. Pirmiausia, 2010 metais panaikinta Valstybės saugumo departamentui priskirta ikiteisminio tyrimo (baudžiamoji persekiojimo) funkcija. Z. Vaišvilo manymu, Lietuva liko be ikiteisminio tyrimo įstaigos, kuri tirtyt nusikalstamas veikas žmogiškumui ir karo nusikalstimus, nusikalstimus valstybei, jos nepriklausomybei ir konstitucinei santvarkai. Vėliau jis kritikavo 2011 metų sprendimą panaikinti šią bylą tyruši Generalinės prokuratūros Specialiųjų tyrimų skyrių, likviduotą dešimtmečiais burtą Organizuoto nusikalstamuo tyrimo skyrių.

Pasak Z. Vaišvilos, Sausio 13-osios byloje 15-ai iš 48-ių įtarimų nutraukti įtarimai, nes jų nusikalstomas veikos tiesiogiai nesusijusios su gyvybės atėmimu ar pakenkimu sveikatai: „Ir tik šios dienos proga paskelbta, kad byla perduodama teismui. Po mūsų spaudos konferencijos Seime sausio 11 dieną išgirdome, kad įtarimai bus pareikšti 81 užsienio kariškiui, tačiau kodėl ne kolaborantams, be kurių Sausio 13-osios valstybės perversmo vykdymas būtų akivaizdi užsienio karinė intervencija? Tiriama „Kaspervizijos“ veido pulkininko E. Kasperavičiaus veikla, o Nacionalinio gelbėjimo komiteto paskirto Radijo ir televizijos komitetui pirmuininko G. Steigvilos – ne. Kas tai lemia? Manau, kieno nors baimė ar įtaka“.

Kritikavo jis ir tai, kad dėl senaties buvo nutraukta aibė ikitieisminių tyrimų dėl Vilniaus–Rygos OMONo taria-

denį kartu su Šiškiniu ir kitu apylinkių kaimu vyrais krivasaliečiai kovėsi su reguliarėja NKVD divizija, garsia nuo 1945 metų kovo 11–12 dienos Kiauneliškių mūšio Labanoro gирioje. Mūšis baigėsi, kai apsupty NKVD kareivių paskutiniai likę gyvi septyni partizanai susisprogdino bunkeryje. Žuvo apie 100 vyrių. Tarp jų – keli mano draugai, kai kurie jaunesni už mane. Tame mūšyje į čekistų rankas pateko sunkiai sužeistas mokyklos draugas Liudas Malakauskas. Mano klasės draugas Algirdas Paznėkas išmesdavo iš bunkerio čekistų imestas granatas. Daug tų granatų išmetė, bet viena sprogo jo rankose. Tai buvo vienas didžiausių mūšių tuo metinio Lietuvos ginkluoto pasipriešinimo istorijoje. Krivasalyje kare po karo neliko šaukiamojos amžiaus vyrių“, – prisiminimais dalijosi A. Terleckas.

Daug priekaištų ir kaltinių iš signataro lūpų sulaukė LKP/SSKP, kuri „buvo kitos valstybės partijos SSKP dalmi ir Lietuvoje siekė antivalstybinių tikslų, neprapažino Lietuvos Vyriausybė, bent man keistu dėl priėmimo skubos 1990 metų kovo 11 dienos nutarimu, kai skelbėme nepriklausomybę, perdaivė Vilniaus pedagoginių institutu, užgrobė SSRS vidaus kariuomenę. Mokyklos rektoriumi vietoje pašalinto S. Šimkaus paskirtas mano minėtas tarp kolaborantų V. Lazutka. Čia veikė sąjunginė partinė mokykla ir politologijos mokymo centras, kurioje įsteigta Lietuvos Vyriausybė, bent man keistu dėl priėmimo skubos 1990 metų birželį pradėjo veikti radijo stotis „Tarybų Lietuva“, Sausio 13-ąją transliavusi viską į eterį visomis kalbomis. 1991 metų gegužę ji perkelta į Sausio 13-ąją užgrobtą Radijo ir televizijos komitetą. Šiai radijo stotiai oficialiai dirbtai leido mūsų Lietuvos Vyriausybė, tiksliau, Vidaus reikalų ministrija, 1990 metų liepos 23 dienos leidimu Nr. 478. Radijo stoties veiklai talkino SSRS kariškiai. Kariškių ir viso šio komplekso darbą apmokėjo LKP/SSKP Centro komiteto buhalterija. Leisti ir LKP/SSKP laikraščiai rusų, lietuvių ir lenkų kalbomis, dirbo „Tarybų Lietuva“ ir „Jedinstvo“ redakcijos, o, vykdant SSRS Ministru Tarybos 1990 metų kovo 28 dienos nutarimą Nr. 295 „Dėl priemonių TSKP turtui apsaugoti Lietuvos TSR teritorijoje“, 1990 metų kovo 30 dieną užgrobta SSKP CK leidykla Vilniuje, Kosmonautų pr. 60, ir leidykla spaustuvėje Maironio gatvėje. 1990 metų balandžio

20 dieną SSRS vidaus kariuomenės karinis dalinys 5458 užgrobė Lietuvos leidybos įmonę „Spauda“. Ten leistas „Atgimimas“, „Respublika“, „Gimtasis kraštas“, – tvirtino Z. Vaišvila.

Pasak jo, deja, iki šiol diskutuota tik apie tai, kas vyko 1991 metų sausį. Tačiau kolaborantai ir agresoriai buvo čia ir tėsė agresiją bei kolaboravimą iki puoč Maskvoje gruštės 1991 metų rugpjūtį: „Ginčijamės ir dėmesi kreipiame ne į esmę ir priežastis, o į siauro laikotarpio detales, nors Sausio 13-osios ir kitose bylose jau surinkta šiurpijančiai daug medžiagos. Tačiau nenorime akivaizdžių ir teisingų išvadų“.

Savo kalboje jis tvirtino netikintis, kad norima tikrai ištirti visumą, apsiribota tik siauru kolaborantu ratu. „Kodėl nutrauktos kitos bylos, kuriose ižvelgtas tik kriminalas, tačiau ne ižvelgta užsienio agresijos ir perversmo vykdymo veiksmų? Stengiamasi apsiriboti kariškiais, kurių Lietuvos Vyriausybė jau nėra. Varagu ar jie pakartos Michailo Golovatovo klaidą Austrijoje“, – sakė Z. Vaišvila.

Kita stipri kalba iškilmingo posėdžio metu buvo paskyta A. Terlecko, apdovanojus 2012 metų „Laisvės“ premija. Kita stipri kalba iškilmingo posėdžio metu buvo paskyta A. Terlecko, apdovanojus 2012 metų „Laisvės“ premija.

Savo apdovanojimą A. Terleckas įvertino kaip visos Lietuvos laisvės lygos ivertinimą – gyvujų ir jau išėjusiuosius jos narių. Atiduodamas jiems pagarbą jis pažinėjo tuos, kurių jau nebėra: ištikimiausią bendražygę, geriausią patareją, kasdieninį ramstį visuose varguose žmoną Eleną. Vladą Šakalį, įveikusį SSRS–Suomijos sieną ir pasiekusį Švediją. Joną Pratuševicių, kuris 15 metų išėjo kovoti su pavergėjais, suimtas iškalėjo 14 metų. Buvusį tremtinį Joną Gelažių ir daugelį kitų.

„Iš savo tévo, Pirmojo paulinio karos invalido, 1945 metų gegužės 9 dieną, tai yra karui jau pasibaigus, išgirdau tokius žodžius: „Eik, sūnau, bolševikų mušti. Eičiau aš, bet esu invalidas ir negaliu.“ Mūsų apylinkėse 1941 metų birželio 14 dieną buvo masiškai tremiami patys neturtinčiausiai valstiečiai, jų maži vaikai. Taip buvo sėjama baimė, kad tokio likimo sulaiks bet kuris, reikalauta visiško paklusnumo. Tėvuko paragintas nutariau tapti partizanu, tačiau manęs miško broliai nepriėmė, buvau per jaunas. Jų vadav per mano draugo broli, partizaną Bronių Avižienį patarė man, septyniolikmečiui, rinktis ne šautuvą, bet knygas, ir pasakė: „Jeigu vaikai žus, neliks ir mūsų tautos“. Krivasalio vyrai išėjo į mišką, 1944 metų ru-

Visą gyvenimą nepatogius klausimus kėlęs disidentas netylėjo ir dabar. Savo kalboje A. Terleckas kritikavo Lietuvą, nesugebančią atrasti užkastą partizanų palaiką. „Aš su draugais, žuvusiu partizanų giminės, kiti rezistentai rašėme ir reikalavome, o vėliau Seime buvo priimtas nutarimas, kad būtina surasti žuvusiu Laisvės kovotojų palaikus, bet iki šiol nieko nedaroma. Net Seime buvo priimtas nutarimas, bet nieko nedaroma, elgiamasi kaip caro laikais. Caro laikais nušautus arba pakartus sukilius irgi slėpdavo nuo visuomenės“.

Taip pat reikalavo pagal paskirtį išsaugoti buvusius KGB rūmus, kurie turėtų tapti muziejumi: „Buvusiuose KGB rūmuose kalėjau tris kartus. Kartu kalėjė draugai klausė: ką darysite su KGB kalėjimu Vilniuje, kai Lietuva taps laisva? Tikėjome, kad tai bus Kovų muziejus, tačiau dabar tik keliuose tardytojų kabinetuose yra Genocido muziejus, didžiąją pastato dalį užima teismai. Neseniai paaiškėjo, kad mūsų valdžiai to permaza. Prašau valdžią, kad rūmai būtų išsaugomi pagal savo paskirtį“.

Ingrida VĖGELYTĖ

Ivykiai, komentarai

Istorijos vagys

Tryliktojo amžiaus antrojoje pusėje pralaimėjimu bėgėsi paskutinė baltų tautos atstovų prūsų kova už savarankiškumą. Jų genties žemėse išviešpatavo svetimtuačiai vokiečiai, ilgainiui asimiliavę tikruosius šio krašto šeimininkus ir net perėmę jų vardą. Apie kažkada čia gyvenusių didvyrišką tautą liko tik įrašai metraščiuose ir kalbininkams lengvai atpažįstami tos tautos kalbos paminklai – upių, ezerų ir vietovių pavadinimai. Deja, kai jau atrodė, kad šioje žemėje nusistovėjo taika, užkariautojų ainiams atsigržo protėvių padarytos skriaudos – atėjo dar nuožmesni už juos. Atėjūnai išvijo likusius gyvus vietinius gyventojus ir iki tol nematyti būdūpasasavino miestus, kaimus, upes ir ezerus – pavadino juos svetimais, bedvasiais, niekuo nesusijusiais vardais: Sovietskas, Svetlogorskas, Černiauskis... Ar sako ką nors štie pavadinimai? Nieko, išskyrus tai, kad 20 amžiuje atsirado naujavagių rūšis, vagianti žmonių gyvenimo istoriją.

Būtent tokios mintys ateina stebint šiandienos politinius įvykius ir vadinančius „kairiuosius“ – tie, kurie griūvant „blogio imperijai“ laikėsi jos iškibė dantimis ir nagais, kurie 1990 metais labai nenuorai, patys paskutiniai pasiraše Kovo 11-osios Aktą, paskui nešvariais keliais vėl atsiėmė valdžią pasigrobė vi-

siems Lietuvos žmonėms priklausantį valstybės turta, šiandien nesigėdija sau prisikirti visus nuopelnus ir nuostumti, eliminuoti, apšmeižti tuos, kurie aukojosi kurdami nepriklausomybę vėl atkūrusi Lietuvą. Kitaip nei istorijos vaginis jų nepavadins. Kodėl jie taip elgiasi, kokie siekia? Tai nesunku suprasti – juk pasisakydam už Lietuvos nepriklausomybę pasisakėme už laisvės dovanojamas vertybės: sažinės ir žodžio laisvę, tikėjimą, galimybę puoselėti tautos kultūrą ir istoriją, pažinti kitas tautas... O juk visa tai nesiderina su „homo sovieticus“ mentalitetu, su proletariato diktatūros šalininkų, siekiančių vienvaldžio viešpatavimo, pasaulėžiūra. Štai todėl jie nuolat bando perrašyti istoriją. Deja, demokratija jiems leidžia jaustis saugiai, tad Komunistų partijos „mokslus“ baigės veikėjas šiandien ižūliai šai posii iš Laisvės kovotojų, kaboranto palikuonis tyčiojasi iš Sausio 13-osios aukų, KGB agentė, atvedusi „penktosios kolonos“ minią prie parlamento, dedasi kovotoja už nepriklausomybę. Iš pradžių vengė žodžio „tauta“, nes, anot jų, jis siejasi su buržuaziniu nacionalizmu, šiandien nesikuklina kalbėti „tautos vardu“. „Šalin, ponai kapitalistai, rankas nuo tarybų Lietuvos!“ – 1987 metais Katedros aikštėje rékalė „liaudies

rašytojas“ Baltušis, taikydamas tai mitingo prie Adomo Mickevičiaus paminklo, skirto nusikalstamam Ribentropo–Molotovo paktui, organizatoriams ir dalyviams. Praėjus 26 metams vėl pasigirsta pati intonacija ir skirtajų vėliavų tamsių patiemis, tada susirinkusiems prie Antano Mickevičiaus paminklo...

Artūras Antanas Skučas, savo knygoje „Pėstininko užrašai“ nužvelgdamas leminimus 1991-ųjų pradžios įvykius, apgailestauja, kad šiandien Lietuvos žmonės išrenka i valdžią tuos, kuriems tada nebuko jokio skirtumo, kurios valstybės parlamente būti. Šio nepriklausomybės kario tikrai neapkaltinsi baimumu, bet ir jam tenka nutylėti tų veikėjų pavarde. Tarnavojie Maskvai, taip ir šiandien tarnauja, skirtumas tik tai, kad Sajūdžio laikais jie nebuvo tokie ižūlūs, nes žmonėms žodis „kagiebistas“ tapatinosis už žodžiu „nusikaltėlis“, „komunistas“ – su žodžiu „kolaborantas“. Tuos laikus prisiminus norisi tikėti, kad istorijos vagys pavėlavio, istorija jau parašyta, o bandymai ją pakeisti tėra jų prisipažinimas, jog nieko gero dėl Lietuvos jie nenuveikė. Bet tai nereiškia, kad galima sudėti rankas ir nieko neveikti – užaugo nepriklausomybės laikais gimusi karta, kurios sąmonė gyviešiasi paveikti „kairieji“, bet kokia proga dėl dabarties negerovių kaltinantis „megztasias Landsbergio beretes“.

Puolimo objektas išlieka tas pats – Prezidentė

Atrodytų, porinkiminės politinės aistros aprimo, šiaip ne taip sulipdyta Seimo daugumos deleguota Vyriausybė, patvirtinta abejotinos sékmės programa ir netgi ankstesnės Vyriausybės parengtas biudžeto projektas. Bet ne – nė kaip nerimsta aistros dėl Prezidentės Dalios Grybauskaitės, parodžiusios principingumą ir nenusileidusios teisiamujų suole sėdinčios Darbo partijos vadų, besibraunancių i valdžią, šantažui. Suprantama, tokia aukščiausiosios šalies vadovės pozicija – rimta kliūtis ne tik darbiečiams, bet ir socialdemokratams, savo „neutralumu“ tyliai pritariantiems Prezidentės puolimui. Mat netruks ateiti Lietuvos Prezidento rinkimai, o kaip valdyti valstybę, kai piramidė be viršunės? Už tai Prezidentė ir puolama visais frontais. Pirmiausia pradėta aktyvi kampanija žiniasklaidoje dėl neva labai kritišių Prezidentės reitingų, paskui bandyta per televiziją

parodyti neva labai kompromituojančią (iš tikrujų su žurnalistine etika prasilenkiančią) laidą. Pastaruoju metu prisiminta D. Grybauskaitės praeitis – darbas komunistų partinėje mokykloje. Be abejo, tai tikras balastas mūsų šalies vadovės biografijoje, bet visa ši „košė“ kažkodėl labai primena Virgilijaus Juozo Čepaičio atvejį: aktyvus Sajūdžio veikėjas 1992 metais staiga buvo ištrauktas į dienos šviesą, nes yra buvęs KGB agentu. Keičiausia, kad ši sąjūdiečio Čepaičio „démé“ prisiminta tik prieš Seimo rinkimus, kai Sajūdis susigrūmė rinkiminėje kovoje su kailių pakeitusia lietuvių Komunistų partija. Peršasi išvada, kad kagiebistai nutarė pamokyti jiems nebenorintį paklusti žmogų. Kodėl tokių problemų nekilo dėl KGB agentės „Satrijos“ – Kazimiros Danutės Prunskienės – kitas klausimas.

Liūdna, bet prieš Prezidentę pasitelktas žymus Sajūdžio veikėjas, Kovo 11-osios

Akto signataras Zigmas Vaišvila. Per iškilmingą Sausio 13-osios minėjimą jis kalbėjo ne apie Sajūdžio nuopelnus pasisavinusiai lietuvių Komunistų partija, jau turinčia berods trečią pavadinimą, bet apie D. Grybauskaitės algos priedus, 1990 metais gautus už dėstytojos darbą kompartijos mokykloje. Z. Vaišvila tai pateikė kaip irodymą, jog šią užmokesčių D. Grybauskaitė užsitarinavo kaip atlygi už veiklą, nukreiptą prieš Lietuvos nepriklausomybę. Bet, pasirodo, tokius pat priedus gavo ir partinės mokyklos vaitytoja, ir sargas...

Vis dėlto yra netruko išlisti iš maišo – paaškėjo, kad ši Z. Vaišvilos kalba į minėjimo repertuarą paskutinę minutę buvo įtraukta Seimo pirminko „darbiečio“ Vydo Gedvilo iniciatyva.

Taigi ką dar sugalvos „darbiečiai“ ir tyliai pritariant socialdemokratams pateiks vi suomenei?

Gintaras MARKEVIČIUS

Minske subjaurota opozicijos atstovė

tis rinkti paramą politinių kalinį šeimoms.

Visuomeninė organizacija „Europietiška Baltarusija“ buvo įkurta 2008 metais. Jos tikslas – Baltarusijos istojimas į Europos Sąjungą. Organizacija įvadovauja buvęs kandidatas į prezidento postą Andrijus Sanikovas. „Europietiškos Baltarusijos“ aktyvistai nuolat dalyvauja politinėse protesto akcijose prieš A. Lukašenkos režimą, tad nenuostabu, kad prieš jos narius Baltarusijos specialiosios tarnybos imasi visokių provokacijų ir teroro.

Gavo, ko nusipelnė

Buvęs Austrijos vidaus reikalų ministras (2000–2004) ir Europos Parlamento narys Ernestas Štraseris (Ernst Strasser) buvo nuteistas už korupciją ir ketveriems metams patupdytas už grotų. Vienos teismas nesuabejojo slaptų įrašų autentiškumu: 2010–2011 metais darytuose įrašuose matyti, kaip E. Štraseris prašo po 100 tūkstančių eurų kasmet už tai, kad Europos Parlamente svarstant antikorupcinius įstatymus paremtų kyšio davėjams palankias pataisas. Deja, europarlamentari nepasisekė – „lobistai“ buvo ne kas kita, kaip laikraščio „The Sunday Times“ žurnal-

listai, apsimetę išgalvotos kompanijos astovais. Jie įrašus perdavė teisėsaugos institucijoms. E. Štraseris teisinosi, jog šiuos žmones jis palaike specialiaisiais agentais ir todėl sutiko su jais bendradarbiauti... Kilus skandalui, 2011 metais austras grąžino europarlamentaro mandatą. Beje, deputatu jį buvo iškėlusi Austrijos liaudies partija.

E. Štraseris – ne pirmoji „The Sunday Times“ žurnalistų „auka“ – prieš keletą metų susigundę lengvai spiniagais jiems į tinklus pakliuvo povienu Rumunijos, Slovėnijos ir Ispanijos europarlamentarą.

Pietų Korėją nuo senėjimo išgelbėtų tik imigrantai

Pietų Korėjos centrinio banko vadovas Kimas Čong Su (Kim Choong-Soo) pareiškė, jog šalis turi keisti migracijos ribojančius įstatymus, antraip jai gresia ekonominė recesija. Pasak bankininko, tai vienintelis būdas sustabdyti nacijos senėjimą. Šiuo metu Pietų Korėjoje gyvena per 50 milijonų žmonių, iš kurių tik 60 tūkstančių priklauso nacionalinėms mažumoms. Ji laikoma labiausiai pasaulyje senėjančia nacija – vienai moterai tenka tik po 1,2 vaiko. Viena iš mažo gimstamumo priežasčių – labai brangiai

kainuojanti vaiko sveikatos apsauga ir išsilavinimas. Pagal Pasaulinio banko prognozes, 2050 metais vienam nedarbingam korėjiečiui teks 1,2 dirbančiojo, vietoj šiuo metu esančių 4,5.

Šalies Centrinio banko vadovas patikino, kad imigrantams būtų surasta derama vieta ir jie galėtų atgaivinti socialinį ir ekonominį Pietų Korėjos gyvenimą. Jis paragino imti pavyzdį iš JAV, kuri kitąmet įdarbins apie milijoną migrantų.

Parengė Gintaras MARKEVIČIUS

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“!

„Lietuvos pašto“ skyriuose ir internetu prenumerata.post.lt jau galite užsiprenumeruoti savaitraštį „Tremtinį“. Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 22 dienos.

Prenumeratos indeksas 0117, kaina: 1 mėn. – 8,16 Lt, 3 mėn. – 24,48 Lt, 6 mėn. – 48,96 Lt.

Dėkojame skaitytojams.

Sausio 13-oji – aukos pavyzdys ir atrama tautos stuburui

Valstybės išlikimui gyvybiškais varbių datų minėjimas – vien ne beprasmis ritualas savaitgaliniams televizijos eteriniu užpildyti. Visgi šiu datų svarba vis dažniau pamiršama, o kartu kaimynystėje ir Lietuvoje plinta mada perrašinėti Lietuvos istoriją. Džiugu, kad šiemet Sausio 13-ąją Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sajungos centro valdyba, atstovaujanti Televizijos bokštą ir Atkuriamajį Seimą gynusius savanorius, atsigrežė į valstybę iš vidaus ardančius istorijos perrašinėtojus. Kodėl ši kova svarbi ir kartu kuo tokia svarbi mums visiems Sausio 13-oji?

Auka kaip istorijos variklis

Kiekviena valstybė kuria savo istoriją ir privalo didžiuotis visais jos puslapiais, vedusiais į tautos ir valstybės išlikimą. Lietuva, kaip maža ir tragiškai nedėkingoje geopolitinėje padėtyje (tarp dviejų pasaulių užkariauti susiruošusių totalitarinių grobuonių) 20 amžiuje atkurtą valstybę. Norą turėti valstybę nenutrūkstamai rodė vis naujos lietuvių kartos – 1918–1920 metų Nepriklausomybės kovų, 1941 metų Birželio sukilimo, partizaninio karo dalyviai, Romas Kalanta, Lietuvos laisvės lyga, „Katalikų Bažnyčios Kronikos“ leidėjai ir daugelis kitų. Sajūdis atsirado ne iš niekur, ne iš šalies įkvėptas Gorbačiovo „perestrojkos“. Nepriklausomybės troškimas buvo gyvas visose kartose, jo nejiveikė galingiausios SSRS smegenų plovimo mašinos.

Persitarkymo Sajūdis pažadino seną norą būti laisviems, o aukos, kurias dėl to galėjo tekti pakloti, daugeliui atrodė laisvės verta kaina. Vienybė ir auka bvo galima, nes laisvės reikėjo ne tik kiekvienam atskirai, kaip varžomam pilieciui, bet ir visiems kartu kaip tautai, negalinčiai tvarkytis savo politinio gyvenimo. Sulig kiekvienu mitingu drąsa vis augo, o 1991 metų Sausio 13-oji jau buvo ledkalnio viršūnė, galutinis išbandymas ir proga žmonėms atsakyti sau, kiek aiškūs jų ketinimai ir tvirta valia.

Kas tie perrašinėtojai?

Atsimenant ir vertinant aukos prasmę visada reikia turėti atskaitos tašką, atsakantį, kieno auka buvo teisinga. Rusija žuvusių raudonarbiečius irgi apraudojo kaip didvyrius ir per savo ambasadą net stato jiems paminklus ne bet kur, o Lietuvos žemėje, čia pat Vilniaus rajone. Kiekviena bendruomenė atsi-

renka savo istorijos teisiuosius arba visiškai pakrinka.

Būtent nuoseklų lietuvių istorijos vertinimą daugelis jėgų šiandien bando sugriauti. Valstybės gyvavimui neužtenka, kad joje būtų geros materialinės sąlygos. Būtina, kad jos gyventojai suprastų ir palaikytų valstybės idėją. Šiuo atveju, kad Lietuva jiems būtų sava ir vertinga. Ši suvokimą kuria istorija, būtent dėl to žaisti jos interpretacijomis yra labai pavojinga, tačiau daug kam itin niežti nags. Ne paslaptis, kad Lenkijos ir Rusijos aukščiausiai valdžios pareigūnai Lietuvos istoriją supranta, švelniai tarant, kitaip nei Lietuva. Pavyzdžiui, 1920 metais Vilniaus ir Vilniaus krašto okupacijos niekada nebuvu; 1940 metais Lietuva į SSRS įstojo savo noru.

Keista, kai panašiai prabyla lietuvių. Lenkijos vardu tą daro žinomi Vilniaus universiteto ir Vytauto Didžiojo universiteto istorikai, sukūrė „alternatyvų pasakojimą“, pagal kurį 1920 metais kariovo ne Lietuva ir Lenkija, o senieji (suprask, Žečpospolitanus) ir naujieji (tautinės valstybės) lietuvių. Tokio pilietinio karo metu neva senai lietuvių laimėtas Vilnius – jokia ne okupacija. Kol kas reitas istorikas drėsta perrašinėti Lietuvos istoriją Rusijos vardu, bet tą už juos daro Algirdas Paleckis. Pagal jo interpretaciją, Lietuva nebuvovo okupuota, partizanai buvo niekingi nusikaltėliai, sovietinė valdžia Lietuvos ūki pakėlė į neregėtas aukštumas, o Sajūdis buvo kone fašistinis judėjimas. Galiausiai – Sausio 13-ąja nebuvuo jokios sovietų agresijos, tik provokuodami nesantaiką „savi šaudė į savus“. Už šį melą pernai vasarą nuteistas teismo A. Paleckis savo teisybę įrodinėja toliau.

Vizuomenės būklė

Jei patikėti žymiaus istorikais ir Paleckiu, nebeaišku, kokį pasitikėjimą ir ištikimybę gali kelti tokia melu paramta valstybė, kaip galima dėl jos aukotis? Jei aukotis nebéra pagrindo, tai ir valstybės nebeliks pirmo tikro pavojaus akimirką. Tokiai niūriai vizijai vis dažniau duoda pagrindo pati visuomenė. Pernai tikriausiai per mažai Lietuvą sukrėtė apklausa, kurios metu net $\frac{3}{4}$ respondentų atsakė, jog verčiau rinktis materialinę gerovę nei nepriklausomybę. Minėta valstybės idėja ne tokia ir gyva tarp jos piliečių. Balsavimas taip pat rodo, kad didelė dalis visuomenės į sovietinę praeitį žiuri pragmatiškai ir antrą kartą geriau pagalvotu prieš sie-

kdama nepriklausomybės.

Tokias nuostatas visuomenei paliko ne vien išgyventa krizė ar su ja sutapęs ir populistų dėl visų bėdų apkaltintas Andriaus Kubiliaus Vyriausybės valdymo laikotarpis. Perrašyta ar tiesiog neišmokta istorija graužia patriotiškumą ir ankstesnių kartų aukų prasmę supratimą. Kuo senesnė istorija, tuo lengviau ją keisti – mirusieji nebeprabyla, o „palikime istoriją istorikams“ yra labai rizikinga taktika. Tačiau Sajūdžio istoriją ir ją vainikavusius Sausio 13-osios įvykius iškraipyti dar vis sunku. Atsiminimai gyvi, kaip gyvi ir juos sukūrė žmonės. Jų dalis tyliai pasitraukė iš politikos, tačiau šiandien susilaukia ne pagarbos, o patyčių ir ignoravimo. Tai simbolika matant, kaip visas Sajūdis ir jo tikslai nepastebimai iškreipiamiverinant šiandieną.

Pareiga ginti teisybę ir istorijos prasmę

Sausio 13-ąją mes minime tautos pasirinkimą turėti valstybę ir dėl šio pasirinkimo paaukotų gyvybių auką. Didžiuotis savo valstybę nėra kitus niekinanti pozicija, tai būtina, kad ši valstybė gyvuot. Minėjimai mums primena, kad valstybė neatsiranda savame, kad dėl jos reikia auksotis, kad kartais tenka rinkitis tarp save ir valstybės. Galiausiai primena, kad tuos, kurie renkas ne save, po to pagarbiai prisimena tūkstančiai. Bet kad taip būtų, kad praeitis įkvėptų kūrybingai, drąsiai ir susitelkusiai ateiciai, valstybės istorija turi būti saugoma.

Jaunimas pažeidžiamiausias istorijos iškraipymų, bet svarbiausia valstybės idėja išsaugoti būtent tarp jaunų žmonių, kurie kurs būsimą Lietuvą. Ar ateisianti karta gebės vertinti savo valstybę ir mokyti iš istorijos, yra tos valstybės išlikimo klausimas. Sausio 13-oji primena, kad materialinė gerovė ne viskas, o už ją parduoti nepriklausomybę yra didelė klaida. 1990 metų sausį „Atgimime“ paskelbta alternatyvi Sajūdžio rinkiminė programa „Lietuvos žmogau!“ labai aiškiai sakė: „Pažadų laikas baigėsi. Sajūdis Tau negali pažadėti nieko, išskyrus laisvę, nes Sajūdis esi Tu pats“. Žmonės pasirinko: „Neko, išskyurus laisvę“, o vėliau, būtent tai gavę, susirinko Jos ginti Sausio 13-ąją. Ši diena ypati, nes gyva ir nesuklastojama, nes leidžia tikru pavyzdžiu sutvirtinti tautos stuburą daugelio iššukiui akivaizdoje.

**Agnė BILOTAITĖ,
LR Seimo narė**

Dėl pensijų atkūrimo politiniams kaliniams ir tremtiniams

Seimo Tėvynės sajungos-Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD) frakcijos seniūno pavaduotoja Vincė Vaidevutė Margevičienė paneigia viešumoje pasirodžiusią informaciją, neva Tėvynės sajungos-Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD) frakcijos nariai nepalaikė pensijų atkūrimo į ankstesnį lygį politiniams kaliniams ir tremtiniams. Viešumoje komentuojant balsavimo rezultatus, painiojami Seimo posėdžiai ir balsavimai dėl tam tikrų išstatymų projektų.

Kaltinama balsavusi prieš tokį pensijų atkūrimą, V. V. Margevičienė sakė, kad sumaištis sukelta pateikus balsavimo rezultatus dėl Socialinių išmokų perskaičiavimo ir mokėjimo laikinojo išstatymo 15 straipsnio pakeitimą išstatymo projekto. Tačiau kai buvo balsuojama konkretiai dėl politinių kalinių ir tremtinų pensijų atkūrimo, frakcija buvo vieninga ir balsavo už šį projektą.

Pasiūlymą, numatantį valstybinių pensijų, rentų dydžio atkūrimą jau nuo šių metų sausio 1 dienos į 2009 metus buvusį lygį registravo TS-LKD frakcijos narys Rimantas

Jonas Dagys. Už šią pataisą visi TS-LKD frakcijos nariai, taip pat ir Seimo narė V. V. Margevičienė, balsavo vieningai teigiamai.

Priminsime, kad R. J. Dagys Seimo posėdyje svarstant ši klausimą akcentavo, jog šios pensijos – sudėtinė senatvės pensijos dalis. Nustatant tremtinų pensijas nebuvu imanoma įvertinti, kokią dalį pensijai šie žmonės užsidirbo tremtyje. Todėl buvo nustatytas bendras tarifas, pagal kurį būtų skaičiuojama tremtinų ir politinių kalinių pensijos dalis. Nors jis skaičiuoja atskirai, tačiau savo esme niekuo nesiskiria nuo senatvės pensijos.

Atsakinėdamas į TS-LKD frakcijos narių klausimus, Ministras Pirmininkas Algirdas Butkevičius pažadėjo, kad minimalios algos didinimas nebus sprendžiamas socialinės srities saskaita. Tačiau susiklosčiusi situacija liudija, jog buvo pasielgta priesingai. Taigi dėl neatkurtos pensijos šiai likimo nuskriausčių žmonių grupei reikėtų kaltinti dabartinę valdančiąją daugumą.

**Seimo narė
Vincė Vaidevutė
MARGEVIČIENĖ**

Lietuva palaiko Gruziją

Seimo parlamentinės grupės „Už istorinę atmintį ir teisingumą“ nariai išreiškė palaikymą Gruzijos pastangoms apginti istorinę atminimą, neleidžiant uždaryti Tbilisiuje esančio Sovietinės okupacijos muziejaus. Apie tai kalbama ir parlamentarų išsiūstame laiške Gruzijos parlamento pirmininkui Davidui Usupashvili.

Pasak parlamentinės grupės pirmininko, Seimo Tėvynės sajungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos nario dr. Arvydo Anušausko, spaudimas Gruzijos valdžiai uždaryti Sovietinės okupacijos muziejų, pakeičiant jo statusą, išsaukė protestus ir nesulaukė pritarimo. Kultūros ministerija priėmė sprendimą dėl tolesnės muziejaus veiklos ir statuso išlaikymo.

„Gruzijos pastangos išlaikyti istorinę atminimą svarbios visoms valstybėms, išgyvenusioms nusikalstamus totalitarinius režimus. Lietuvą ir Gruziją tai glaudžiai sieja – abi šalys išgyveno baisiausią formų minėtus režimus. Tragiškos, milžiniš-

kos neteklys iki šiol atsiliepia mūsų valstybių raidai bei neleidžia pamiršti režimų aukų atminimo. Tai skatina visais būdais saugoti istorinį atminimą, neleisti niekam ištrentinti ją iš atminties,“ – teigia dr. A. Anušauskas.

1921–1953 metais Gruzijoje buvo sušaudyta 80 tūkstančių šalies piliečių, ištremta daugiau nei 200 tūkstančių, o Lietuvoje 1940–1953 metais vien tik sovietinio totalitarinio režimo teroro aukomis tapo daugiau nei 350 tūkstančių žmonių.

Dr. A. Anušauskas pastebi, kad Lietuva visada nuosekliai palaikė ir palaiko Gruzijos euroatlantinės integracijos siekius bei demokratinį vystymąsi. „Parlamentinė grupė „Už istorinę atminimą ir teisingumą“ pasirengusi suteikti reikalingą pagalbą Gruzijos atstovams užmegzti ar gilinti ryšius su mūsų institucijomis, kurios sau go istorinę atminimą bei yra Europos atminties ir sažinės platformos steigėjos,“ – sakė parlamentinės grupės pirmininkas.

„Tremtinio“ inf.

Prof. Algis VYŠNIŪNAS

Ar tikrai Grūto parkas yra Lietuvos istorijos atspindys?

Tarp istorinio naratyvo ir manipuliacijos

Mūsų visuomenė šiandien prisiaikymą ir kolaboravimą sovietmečiu vertina kaip gedingiausią Lietuvos istorijos momentą. Nesenai atliktoje gyventojujų apklausoje išklausinė, ko iš savo šalies praeities reikėtų labiausiai gėdyti, daugiausiai apklaustujų pasirinko atsakymą: „kolaboravimo su okupantais, išdavysti, prisitaikymo“.

Grūtui geriausiais laikais parką per metus aplankydavo apie 120 tūkstančių žmonių. Tačiau 2011 metais jų skaičius sumažėjo iki 50 tūkstančių. Parko įkūrėjas ir savininkas teigia, kad to priežastis – ekonominė krizė ir su tuo susiję Lietuvos Vyriausybės veiksmai. Maža to, dabartinę valdžios taupymo politiką verslininkas palygino su Stalino vykdytu genocidu. Toks teiginys yra visiškas absurdas, bet iš dalies charakterizuoją parko įkūrėją ir savininką bei jo mentalitetą. Ką galima galvoti apie žmogų, kuris suvilkso sovietinį skulptūrinį ir kita propagandinį šlamštą į savo sklypą, fotografuoja apsilikęs sovietinio generolo uniformą, siūlo lankytojams išgerti rusiškos degtinės ir visa tai vadina Lietuvos istorijos muziejumi – parku? Gal teisus rusų filosofas B. Parmonovas, teigiantis, kad yra riba nuo kurios pats saugotinas tampa eksponatu?

Tikra Grūto parko populiarumo kritimo priežastis yra tai, kad per paskutinius metus Lietuvoje atsirado keletas rimtų muziejų – ekspozicijų, susijusių su sovietmečiu, rezistencija, kuriuose metodiskai tiksliai ir vizualiai labai efektingai perteikiami sovietinės okupacijos ir Lietuvos gyventojujų genocido faktai. Toks yra Genocido aukų muziejus, įkurtas buvusiame KGB pastate Vilniuje. Didelį įspūdį daro KGB kalėjimas, kalinimo kameros ir ypač autentiška mirties nuospredžių vykdymo patalpa. Įspūdingas Tuskulėnų rimties parkas Vilniuje, įkurtas buvusiame Tuskulėnų dvare, kur sovietmečiu buvo masinė KGB pastate nužudyti žmonių kapavietė. Eksponuojami dokumentai, atskleidžiantys sovietinio okupacinio režimo teismų pasmerkimo mirčiai procesą, pastangas paslėpti nužudyti užkasimo vietas. Koplyčioje – kolumbariume eksponuojami archeologinių tyrimų metu rasti radiniai, nužudyti asmenų artimųjų dovanoti daiktai.

2010 metų lapkričio 22

dieną Mėnaičių kaime prie Radviliškio iškilmingai atidengtas paminklas LLKS Deklaracijai ir jos signatarams atminti. Atstatyta S. Mikniaus sodyboje buvusi klėtis, joje atkurtas bunkeris ir jo interjeras. Nepaprastai išpūdingas reginys.

Galima paminėti ir jaunimo projekta „Misija Sibiras“, kurio metu jaunimas važinėja po Sibirą, Kazachstaną, Tadžikiją, lanko autentiškas tremties ir kalinimo vietas, tvarko lietuvių kampus, stato paminklus ir kita. Be to, jaunimas lanko autentiškas partizanų mūšių vietas Lietuvos miškuose, prižiūri žuvusių partizanų kampus, todėl istorijos imitacija Grūto parke vargu aryra tikras susidomėjimo objektas.

Tokiame kontekste Grūto parkas atrodo karikatūriškai, nors parko steigimo pradžioje buvo deklaruojamos ambicijos kurti Lietuvos istorijos parką arba Lietuvos istorijos muziejų. Ne veltui pašaujyje jis pristatomas kvailiausiu išradimų kontekste. Tiesiog tobulas socialinės psichologijos realijų nesuvokimas. Įrodymas, kad i Grūto parką rimtai nežiūrima yra ir T.Čyvo replika „Kodėl ne Grūto parkas?“, kur retoriškai klausiamas, kodėl mirusį komunistų lyderį A.Brazauską nenorima laidoti Grūto parke. Tai yra aiškus signalas, kad Grūto parkas tampa pasityciojimo objektu, įdomiui užsieniečiams ir žmonėms, neadekvaciškai susvokiantiems sovietmetį.

V.Kavolis savo straipsnyje „Socialinė avangardinių kultūrų psichologija“ tiksliai identifikuja būdingiausius tokios logikos bruožus – ištremimąs iš istorijos (arba susvetimėjimas jai), kurioje įvykę ar tebevykstantys įvykių nebéra susvokiami kaip prasmigūs ar emociskai reikšmingi; emocijos ir reikšmės atskyrimas. Pasak V.Kavolio, „bendrajų sociopsichologinių modelių gali identifikuoti du pagrindiniai jo elementai: žmogaus atitrūkimas nuo istorijos, nuo kitų žmonių, nuo kalbos, emocijos atsiejimas nuo prasmės, veiksmo nuo tikslo, nuo padarinių ir nuo „savęs paties“ (kuris tampa neberekalingas) bei substancijų išgaravimas (kur tiek veiksmas, tiek atoveiksmis tampa negalimas)“.

Straipsnio tikslas apžvelgti dominuojančius sovietinės istorijos vertinimo naratyvus, kurie padėtū atpažinti ir ob-

jektyviau vertinti manipuliacijas su ideologiniais ženklais ir simboliais. Straipsnyje lyginamos dvi iš esmės skirtinės vertybinių platformos, egzistuojančios Lietuvoje.

Lyginama paminklo Laisvės kovotojams Lukiškių aikštėje statymo nerealizuota idėja su realizuota sovietinių laikų ideologinių propagandinių ženklių sankuopos koncepcija Grūto parke. Tai yra būdas parodyti tikrą padėtį, nes dalis visuomenės buvo fiziškai ištremta į Sibirą, o dažnai pati save ištremė iš Lietuvos istorijos, perimdama komunistinės ideologijos dogmas.

Ištremtų Lietuvos kultūrų vieta

2010 metais realizuotas tarptautinis projektas, sąlyginai pavadinamas „Tremties portretai“. Tai yra audiovizualiųjų projekto, talpinantis trijų kartų prisiminimus. Tai pasakojimas apie atmintį, kurią jauni žmonės dalijasi ištraukdami jų senelių laiškų bei dienoraščių eilutes, šeimos albumų nuotraukas ir jų pačių – tremtinių vaikaičių – balsus. Tai pasakojimas apie pasaulį, kurį praradome, žmones, kurie dingo ar kurių gyvenimas neatpažįstamai pasikeitė, bei apie viltį, kuri neapleido. Tarptautinės meno ir istorijos kūrybos dirbtuvės „Sielvarto stotys“ surinko humanitarinių pakraipų studenus iš trijų Baltijos šalių (Lietuvos, Latvijos ir Estijos), kad dar sykį perskaitytų tremties ir komunistinių represijų istoriją ir papasakotų autentišką ištremtų šeimų atmintį. Tarptautinių meno ir istorijos kūrybos dirbtuvė „Sielvarto stotys“ parengtas audiovizualinių projekto „Tremties portretai“.

Kažkas panašaus vyko 2012 metų vasarą, kai grupė studentų iš Melburno (Australija) universiteto vykdė projektą „Ištremtų Lietuvos kultūrų vieta“. Projekto realizavimo vieta – Reformatų aikštė Vilniuje. Nors terminas „ištremtų Lietuvos kultūrų vieta“ yra gana nekonkreitus, bet jis – daugiasluoksnis, todėl gali būti įvairiai suprantamas. Tokio pobūdžio projektais pasižymi dideliu nuoširdumu ir tuo, kad gausiai naudojami emociskai pakrauti terminai. Ne išimtis ir terminas „ištremtų Lietuvos kultūrų vieta“.

Pagal pavadinimą (ypač tam nuteikia žodis „ištrem-

tų“) galima suprasti, kad kalbama apie sovietų ir nacių okupacijos 1940–1990 metų pasekmes. Žodis „tremties“ lietuvių sąmonėje yra susijęs su komunistine ideologija ir sovietine okupacija. Tokiu atveju, minėtą terminą galima suprasti kaip vietą, kurioje numatomas paminklas/simbolis/ženklas, simboliuojantis „ištremtas kultūras“. Tai gali būti ir Reformatų aikštė Vilniuje ir lietuvių centras Čikagoje, tai yra bet kokia vieta užsienyje, kur yra stipri ir organizuota išeivija. O gal Melburno lietuvių namus irgi galima vadinti „ištremtos Lietuvos kultūros vieta“? Tokia interpretaciją gausa kelia dar vieną klausimą – kas yra „ištremtas kultūra“? Kalbame apie žmones ar atskiras tautas? Kodėl dauiskaita?

Kita termino „ištremtų Lietuvos kultūrų vieta“ traktuotė galimai susijusi su emigracijos problema, nes viešoje erdvėje politiniai populistai jau eilę metų vartoja terminą „ištremimas“, „priverstinė emigracija“ kalbėdami apie kraštė esančius ekonominius sunkumus, susijusius su pasauline ekonominė krize. Ilgą laiką Lietuva buvo už „geležinės uždangos“, todėl suprantama, kad po Neprikalusomybės, ypač ištojus į ES, padidėjo gyventojujų mobilumas po visą pasaulį. Tai reiškia, kad natūralūs socialiniai demografiniai procesai neteisingai vadinami „ištremimu“, o tai jau yra politikavimas.

Minėtas V.Kavolio sociopsichologinis modelis yra raktas, vertinant tokius reiskinius kaip kolaboravimas, komunistinių ženklų garbinimas, socialinė atmintis ir kita. Tokiu aspektu galima vertinti ir kitas iniciatyvas, susijusias su sovietmečio epochos komentavimu.

Todėl terminas „ištremtų Lietuvos kultūrų vieta“ traktuotinas kaip psichologinė, bet ne geografinė kategorija. Būtent tokiu aspektu tikslinė kalbėti apie tokį patologinį atvejį, kaip Grūto parkas, išniekintą Reformatų skverą ir pagrindinę Lietuvos aikštę – Lukiškių aikštę.

Kaip ten bebūtų, projektas „ištremtų Lietuvos kultūrų vieta“ reikšmingas tuo, kad yra netradicinės būdas kalbėti apie tokius makabriškus kapinių naikinimo atvejus, koks buvo Reformatų skverė.

Reformatų skveras Vilniuje

Reformatų skveras Vilniuje, suformuotas sovietmečiu, buvusių reformatų kapinių vietoje. 1983 metais, stant paminklą „Tarybiniams partizanams ir pogrindininkams“, senųjų evangelikų reformatų kapinės galutinai suniokotos. Išniekintos kapinės, pastatytas neaiškios meninės kokybės sovietinis paminklas, kuris dabar pagarbiai eksponuojamas Grūto parke.

Tai yra tipiškas ciniško elgesio su kapinėmis pavyzdys. Tokių pavyzdžių sovietmečiu begalės. Pavyzdžiui, Vilniaus santuokų rūmai pastatyti ant kapų, Klaipėdoje vietoj senųjų miesto kapinių sukurtas skulptūrų parkas ir kiti.

Reformatų skvero Vilniuje atvejis charakterizuoją komunistinės ideologijos esmę ir paradoksą – svetimos istorijos niekinimas, bet savų stabų garbinimas. Komunistinių ideologijų požiūris į kapines yra ciniškas. Paradoksali logika – naikinami esami šimtamečiai kapai, bet laidojami komunistinių veikėjai miestų centrinėse aikštėse. Labiausiai žinomas tokios logikos pavyzdys – nekropolis Raudonojoje aikštėje Maskvoje, kur palaidoti J.Stalinas ir jo kompanija. Reformatų skvere nebéra svetimkūnių, ideologizuotų paminklų, bet dabartinis vaizdas neguodžiantis. Laukia ilgas ir sunkus darbas, norint sugrąžinti šioje teritorijoje buvusių aurą.

Lukiškių aikštės ir Grūto parko paralelės arba kodėl nėra paminklo Laisvės kovų dalyviams?

Straipsnio pavadinime reformatinės klausimas yra labai sudėtingas, nes atsakymas susijęs su vertybine orientacija. Visuomenėje, kuri patyrė netikėtiną komunistinį smurtą, tokie klausimai ypač aktualūs, nes yra susiję su labai didelės sociumo dalies dalyvavimu visai nesenuose įvykiuose – vieni buvo žudomi arba vežami į Sibirą, kiti bendaradarbiavo su komunistais. Dar viena visuomenės dalis emigravo ir integravosi į kitas pasaulio bendruomenes, todėl jų supratimas apie sovietmetį ir juo labiausiai sovietinio periodo vertinimas yra gana paviršutiniškas. Tokiems Grūto parkas yra egzotika, o paminklo Lukiškių aikštėje statymo peripetijos atrodė kaip lokali smulkmena.

(Bus daugiau)

Kiekvienais metais atėjės sausis mums primena tuos skaudžius įvykius, kurių metu žuvo beginkliai žmonės. Beveik 50 metų okupantai rodė savo galybę, trémė į atšiauriausius Sibiro rajonus prie Lenos, Laptevų jūros ir kitur, sodino į kalėjimus, kankino ir žudė nekaltus. Štai ir išmušė valanda, kai galingasis slibinas pasijuto bejėgis prieš beginklį, bet drąsus, bebaimi ir ištvermingą mūsų tautos laisvės sieki. 1991-ųjų sausio įvykiuose likimas lémė dalyvauti ir man. Žemiau chronologine tvarka aprašoma dalelė sausio įvykių, kuriuos tuo metu galėjau užfiksuoti trumpam sugrįžusi namo pavalgyti ar šiltesnio drabužio pasiimti.

1991 metų sausio 6-oji. Žmonės skuba į parduotuvės, perka viską, ypač maisto produktus, nes vakar vėlai vakare per televiziją pranešė, kad šiandien bus perskaiciuojamos prekių kainos. Talonus dar ne visi buvo gavę, todėl nusipirkti jiems priklausančias prekes sena kaina negalėjo. Mūsų prieš kurstomas nepastenkinimas išaugo iki Aukščiausiosios Tarybos rūmų (ATR) sturmo.

1991 metų sausio 7-oji. Alkoholiu pavaišinti kuro aparatūros darbininkai ir sujais civiliai persirengę desantininkai, apskamšę gelžgaliais ir akmenimis, puolė rūmus. Per radiją žmonės buvo kviečiami kuo greičiau atvykti prie ATR. Išgirdė kvietimą žmonės bėgo palikę darbą įmonėse, gamyklose, istaigose ir pavieniai gyventojai. Per kelias minutes prie ATR buvo minia žmonių. Įniršusi gauja spėjo išmušti tris rūmų langus ir išlaužti geležines duris, bet iš vidaus juos pasitiko rūmų apsauga, ginkluota tik stipria vandens srove ir atskubėjusių žmonių pagalba. Bendri rūmų gynėjų ir atskubėjusių žmonių veiksmai apramino tą maištingą, alkoholiu apsuaigintą gaują. Rūmų apsaugos tvorelės dar nebuvo. Ir rūmų apsaugai tuomet vidaus reikalų ministras Marijonas Misiukonis nieko neatsiuntė.

1991 metų sausio 10-oji. Siandien ryte apsireiškė naujas apsišaukelių komitetas, pasivadinęs „Lietuvos nacionaliniu gelbėjimo komitetu“. Po Vilniaus miesto gatves važinėjo LKP/TSKPK pirmaisiai sekretorius M. Burokevičius su LKP/TSKPK CK nariu J. Jarmalavičiumi ir kitais bendraminčiais, rėkavo per garsiakalbi „gelbėjimo komitetu“ vardu ir „ispėjo“ žmones, kad visi būtų namuose, niekur nevaikščiotų, nevažinėtų ir nesiburtų į didesnius būrius iki atskiro pareiškimo. Vakare per radiją išgirdau,

kad gauta žinių, jog rytoj ryte 7 valandą sajunginių gamyklu kitataučiai vėl šturmuo ATR.

1991 metų sausio 11-ają budėjome prie Spaudos rūmų Kosmonautų prospektė. Apie 12 valandą 30 minučių atvažiavo kelios desantininkų mašinos. Desantininkų būriai, išsirikiavę eilėmis vienas paskui kitą, greitai atbėgo prie rūmų ir vikriai spardyda mi ir daužydamai automatu buožėmis puolė beginklius žmones. Smūgiu į galvą buvau parversta ant žemės, ir

išėjo jaunuolis kruvinu, stipriai sužeistu veidu. Jis šturmou metu buvo balkone ir stipria karšto vandens čiurkšle trukė desantininkams. I jį iš pasilikusių gatvėje mašinų, stovėjusių toliau nuo spaudos rūmų, šaudė sovietų kariškiai. Sužeistą jaunuolių skubiai išvėžė viena iš keleto stovėjusių greitosios pagalbos mašinų. Balkone, stovėjusio jaunuolio vietoje, ant sienos liko nutekėjusi plati kraujų dėmė ir kulkų išmuštos skylos. Sie ženklai, primindami tos dienos įvykius, išsilika dar ke-

prie laužo šildėsi žmonės. Pamatė jau išsiveržusius ir važiuojančius tiesiai į juos tankus, žmonės nuo laužo lyg banga bloškėsi į patvori. Tuo metu į šios teritorijos vidurį, kur degė laužas, desantininkai primetė „dujinių šaškių“. Jų dūmai uždengė visą teritoriją – važiuojant tankams nebuvo galima ižiūrėti, kur pasitraukti. Žmonės, lyg stabo ištikti, stovėjo prisišlejė prie tinklinės tvoros. Vienas iš įvazavusių tankų staigiai judesi pasuko į dešinę palei tvorą, kur prigludė stovėjo žmonės.

Kelijaunuoju šoko per tvorą, kiti liko stovėti nejudėdami. Tankas važiavo tiesiai į žmones. Mes, stovintys gatvėje, ne TV bokšto teritorijoje, visą tą šiurpą vaizdą matėme labai aiškiai ir beprotiškais riksmais ir rankų mostais norėjome sustabdyti į žmones važiuojantį tanką. Iš patvoriai pasigirdus klaikiam moters klyksmui supratome, kas įvyko... Tai patvirtino ir dar daugiau iš ten sklindančių aimanuojančių balsų.

Ir toliau nesiliovė automatai papliūpos, sproginėjimai ir akinančios šviesos. Iš administracinių pastato (tunelio) išnešė persautą jaunuolį. Bėgau žiūrėti, kas jis – gal mano sūnus, vaikaitis, žentas, ar... gal kokios pagalbos reikia. Turėdama dvidešimties metų medicininį darbo stažą jaučiau, kad, esant reikalui, sugebėsiu padėti. Kai vėl atsisukau į patvori, žemyn į mūsų pusę sklidė dūmai, bet nieko ten nebebuvo, tik ant kalno patvoryje šalia vienas kito į mus atstatę automatus stovėjo desantininkai. Kitoje administracinių pastato pusėje, tai yra Sudervės gatvėje, prie Televizijos bokšto plušėjo kelių greitųjų pagalbų medikų brigados. Kažkas sušuko, kad dalis tankų važiuoja prie Aukščiausiosios Tarybos.

Daugelis žmonių skubėjo ten. Tuo metu iš administracinių pastato išbėgės policininkas šūktelėjo, kad žmonės neatsitrauktu, nes yra daug sužeistųjų ir žuvusiųjų, galinčių dingti be žinios. Aš nesulailiau – bėgau į administracinių pastatą ir toliau tuneliu į Televizijos bokštą ieškoti sužeistųjų, bet ten nepatekau, nes tunelio gale kelią pastojo kaukėtas ginkluotas vyras. Išskyrus jį, tunelyje nieko nebebuvo. Aplink administracinių pastato teritoriją dar buvo nemažai žmonių. Šaudymas tėsėsi kelias valandas, kol Televizijos bokšte buvo nutildytą laidą transliacija.

Tą naktį laidas vedė Eglė Butėlytė. Nerimavome, nes nežinojome, kaip išsibrovėliai su ja pasielgs. Sekmadienį, 7 va-

landą ryto, su Televizijos bokšto gynėjais išskubėjome prie Aukščiausiosios Tarybos rūmų.

1991 metų sausio 13-oji. Sekmadienis. Prie Aukščiausiosios Tarybos rūmų – žmonių minios. Kitame Neries krante stovėjo ilga tankų eilė su nukreiptais vamzdžiais į AT rūmus. Žmonės nerimo, vieni kitų klausinėjo, tikslino, kiek žuvusiųjų ir kiek sužeistųjų. Dalijosi prie Televizijos bokšto patirtais šiurpiais nakties išpūdziai. Čia, prie AT rūmų, žmonės stebėdami tankus nerimą raimino tautinėmis giesmėmis, maldomis, dainomis ir skandavo: „Lands-ber-gis, Lands-ber..., Lie-tu-va, Lie-tu...“ Tokia minios vienbalsė sutartinė stiprino ir grūdino mus. Kitą dieną į šiuos skandavimus pradėjo atsiliepti nedidelis būrelis palaikančiųjų ir Brazauską. Žmonės, sušalę ar labai išalkę, trumpam pasitraukė. I jų vietą plūdo kiti. Jau ir naktis. Minios žmonių nesitraukė. Maldos, giesmės: „Marija, Marija“, Pulkim ant kelių...“ Suskambėjus šiai giesmei, nors ir žiemą, ant sniego uoto ir šalto grindinio klapėsi beveik visi, tik kur ne kur palinkė liko stovėti neigalių. Dieną ir naktį laužai, karšta arbata, kurią neše iš Martyno Mažvydo bibliotekos ir arčiau gyvenantieji. Žmonės šildėsi apstoje, aptupė ar prisėdė ant rąstgalių, miškininkų atvežtų pakurti laužams.

Lietuva, tu nualinta, išvogta ir išdraskyta. Naktimis ilgiausiai gyvuliniai vagonų ešelonais išvežioti į Sibiro šalčius. Lageriuose ir kalėjimuose iškankinta. Lietuva! Lietuva! Ar tu girdi? Ar tu jauti? Ar tu žinai, kad prie atgimstančio lopšio budi tavo vaikai??

Kitos dienos rytmą vėl plūdo nauja pamaina su Trispalvėmis ir savų rajonų vėliavomis ne tik vilniškiai, bet ir suvažiavusieji iš kitų Lietuvos kampelių, įvairių rajonų. Atėjo aukštaičiai, atėjo žemaičiai, atėjo visa Lietuva. Nesibodėdami jokių pavojų vyrai ir moterys atėjo drąsiai, ryžtingai, garsiai dainuodami: „Ikovą aukštaičiai, ikovą žemaičiai, i kovą visa Lietuva...“ O čia pat, tik už kelių šimtų metrų, anoję Nerieskrantinėje, žiojėjo į juos atsukti tankų vamzdžiai. Naktį prie Televizijos bokšto atlikę negarbingą misiją, pasiglemžę trylika nekaltų žmonių gyvybių ir labai labai daug palikę sužeistųjų...

Štai toks anuomet buvo beginklis, bet drąsus ir vieningas mūsų tautos kovos besiėsiantis kelias po Kovo 11-osios.

Aleksandra
PRIJALGAUSKIENĖ

1991 metų sausio dienu įvykiai

Sausio 13-osios minėjimas prie parlamento Alfredo Pladžio nuotr.

Žmogus, širdyje nelaikantis nuoskaudos

(atkelta iš 1 psl.)

Nežinau, kiek Dievas man duos laiko būti kartu, bet galu atvirai pasakyti, kad nebūjau jo sprendimo. Svarbiausia ir pagrindinė dorybė iš visų – tai meilė. Ačiū už pagerbimo popietę, ačiū už linkėjimus ir gėles, dėkui už įvertinimą. Tikiu, kad dar spėsiu surašyti tai, ką patyriaus praeityje“, – sakė prelatas monsinjoras V.Pranckietis.

Nuotraukų ekspozicija

Renginio metu visi atėjusieji į muziejų galėjo susipažinti su fotografijų paroda. Nuotraukose monsinjorai užfiksavęs gyvenimo tremtyje akimirkas: kasdienybę, sunkų darbą, sutuoktuvių ir laidotuvų momentus. „Išgyventų akimirkų momentus monsinjorai padovanavo mūsų Krašto muziejui anksčiau, nuotraukos eksponuotos jau ne vieną kartą. Mums garbė, kad galime išliedien parodysti garbaus jubiliato nufotografuotus tremties epizodus. Dėkojame už tokią brangią dovaną,“ – sakė Jonavos krašto muziejaus direktorė Regina Karaliūnienė ir įteikė jubiliatui jo kurso draugo Juozo Vaičionio naujausių eileraščių knygą.

„Oi, kaip džiaugiuosi! Jis nuostabus mano bičiulis!“ – sakė monsinjoras.

Nuoširdžiu žodžiu garbus gimtadienio proga V.Pranckietį pasveikino Jonavos rajono savivaldybės mero pavaduotojas Vytautas Venckūnas, tądien minėjęs savo vardadienį. Tad ir jam organizatoriai įteikė gėlių.

Tremtis – ne sanatorija

Veronika Gabužienė, vadovaujanti LPKTS Jonavos filialui, paskelbė svarbų momentą: „Už ilgametę tarnystę Dievui ir Tėvynei Vincas Pranckietis Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga apdovanoja 1-ojo laipsnio žyme-

Seni bičiuliai
Žurnalistas smalsumas paskatinė pasidomėti, kas tieku žmonės, atlydėjė monsinjorą į jo pagerbimui surengtą popietę. Tai du gydytojai –

Monsinjorą V.Pranckietį į renginį atlydėjo V. ir A.Daneliai

Tą popietę buvo ir daugiau netikėtų akcentų. Paaškėjo, kad ir V.Gabužienė gimtadienį šventė sausio 4-ąją, tad ji taip pat apdovanota gélémis, pasakyti linkėjimai. Tiesą sakant, ši moteris stebina savo veiklumu – ją matome visada skubančią, bégančią, organizuojančią ir darančią gerus darbus. „Neturiu kada rašyti atsiminimų – laiko trūksta,“ – atviravo Veronika. Lieka tik pridurti, kad ji jaunajai kartai turi ir gali ką papasakoti apie gyvenimą tremtyje. Juk monsinjoro V.Pranckiečio teigimu: „Tremtis nepanaši į sanatoriją, kurioje dienos spinduliuoja šviesą“.

Nelepintas gyvenimo, V.Pranckietis spinduliuoja šiluma ir neapsakoma palaima. Tiesą sakant, nedaug tokų asmenybių, nelaikančių širdyje nei neapykantos, nei nuoskaudos. Kiekvienam reikėtų mokytis tokio meno iš žmogaus, sakant, kad jo gyvenimas buvo ir yra sekmingas.

Irena NAGULEVIČIENĖ

Paskutinis Ukrainos partizanų vadas Vasylis Kukas

Sausio 11 dieną buvo minimos paskutiniojo Ukrainos sukilielių kariuomenės (UPA) vado, generolo-chorunžo Vasylis Kuko (1913–2007) šimtosios gimimo metinės. Minint jubilieju gmtajame Krasnės kaime atidarytas jo vardo kraštotojos muziejus.

Vasylis Kukas gimė 1913 metais geležinkeliečio sei-

moje. Mokydamasis privačioje ukrainietiškoje gimnazijoje įstojo į Ukrainos skautų organizaciją „Plast“, o lenkų valdžiai uždraudus šios organizacijos veiklą – ir į Ukrainos nacionalistų organizaciją (OUN). Baigęs gimnaziją įstojo studijuoti teisę Liublino katalikiškame universitete, tačiau jo pabaigti nepavyko. Už nelega-

Violeta ir Algirdas Daneliai, dirbantys ir gyvenantys Šiauliouose. „Mes nei giminės, nei ne giminės. Greičiau esame labai artimi monsinjoro bičiuliai. Kadangi mano Violeta gyveno ir mokėsi Jonavojė, tad mus sutuokė monsinjoras Vincas Pranckietis, krikštijo ir laidojo visus mūsų giminės žmones. Mes jį laikome labai artimu mums asmeniu. Dėkojame už viską, ką jis mums davė. Važiuodami pro šalį, visada užsukame, pasikalbame, pabendraujame,“ – pasakojo Algirdas.

Terapeutė Violeta teigė, kad ji – mokytojos Valerijos Zajančkauskienės auklėtinė. „Man labai malonu pabūti gmtajame mieste, kurį laikau

Sveikiname

Nuoširdžiai sveikiname

Laisvės kovotoją, buvusį politinį kalinį, LPKTS valdybos pirmininko pavaduotoją Antaną LUKŠĄ, kuriam suteiktas Veiverių krašto „Via Vera 2012“ Pasididžiavimo ženklas;

LPKTS atsakingą sekretorę ir valdybos narę Onutę TAMOŠAITIENĘ, apdovanotą Kauno miesto burmistro Jono Vileišio medaliu;

Kauno buvusį tremtinių ir politinių kalinių choro „Ilgesys“ vadovę Bronę PAULAVIČIENĘ, kuriai įteiktas Kauno miesto „Gerumo kristalas“;

LPKTS Prienų filialo pirmininkę Dalytę RASLAVIČIENĘ, Juozo Palionio labdaros ir paramos fondo apdovanotą „Už meilę Lietuvai, tautai ir istorijai“.

Didžiuojamės jumis ir linkime tėsti gerus, gražius ir reikšmingus darbus, puoselėti Lietuvos istorijos atminimą ir skleisti žmogiškąją šilumą.

**LPKTS pirmininkas,
LPKTS valdyba,
„Tremtinio“ redakcija**

* * *

Garbingo 90-ojo jubiliejaus proga sveikiname buvusį politinį kalinį ir tremtinį Juozą MICKĮ, gyvenantį Rokiškyje.

Linkime stiprios sveikatos, neišblėstančios energijos, Dievo palaimos ir Marijos globos.

LPKTS Rokiškio filialas

* * *

85-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname buvusį politinį kalinį, LPKTS Šiaulių filialo valdybos narę Vytautą DEVEIKI.

Linkime stiprios sveikatos, laimingų gyvenimo metų ir Dievo palaimos.

LPKTS Šiaulių filialas

* * *

80-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname Eleną JUDICKAITĘ-GUDONIENĘ, buvusią Krasnojarsko kr. Jarcevo r. Šerčankos k. tremtinę, dabar gyvenančią Kaišiadorių r. Žiežmarių miestelyje.

Linkime geros sveikatos, tyro džiaugsmo ir Dievo palaimos.

**LPKTS Kaišiadorių filialas
ir artimieji**

* * *

80-ojo gimtadienio proga nuoširdžiausiai sveikiname Veroniką DAUNORAVIČIŪTĘ-LEVICKIENĘ, buvusią 1948 m. Jeniseisko r. Krivliako gyv. tremtinę.

Linkime ištvermės, puikios nuotaikos ir visokeriopos sėmės.

**LPKTS Kaišiadorių filialas
ir artimieji**

* * *

80-ojo jubiliejaus proga sveikiname LPKTS Rokiškio filialo narę Antaną LUNGĮ.

Linkime daug sveikų, prasmingų gyvenimo metų ir Dievo palaimos.

LPKTS Rokiškio filialas

* * *

Dėkojame gerbiamam Česlovui TARVYDUI už savaitraščio „Tremtinys“ 2013 metų metinę prenumeratą.

Priekulės Laisvės kovų ir tremties istorijos muziejus

* * *

(keliamas į 11 psl.)

Pirmasis tremtinys iš Kumpikių kaimo

Užsidirbė nemažai pinigų Amerikoje, Skolastika ir Vladas Norvaišai su dvemis vakaais sugrįžo į Lietuvą, Žemaitiją, Darbėnų valsčiaus Šlaveitų kaimą. Šlaveituose išbuvusio dvarininko Antano Paulausko nusipirko seną aplieštą dvarą su 100 hektarų ariamos žemės ir 30 hektarų miško. Pastatams reikėjo remonto. Vladas Norvaišas émėsi darbo iš peties. Samdė žmones, remontavo visus dvaro pastatus. Apgriuvius gyvenamajį dvię aukštų namą visai išardė. Meistrų padirbino naujają, stogą uždengė skarda. Tais laikais tai buvo retenybė, ne kiekvienas galėjo sau tai leisti. Naujame name įsikūrė visa šeimyna. Buvo paruošti kambariai ir samdiniam. Buvo padarytas didelis valgomasis kambarys. Per didžiosius darbymečius visi sukviesti darbininkai jame sutilpdavo pavalgyti ir atsipūsti.

Geriems darbininkams dvarininkas leido įsitvirtinti savo žemėje ir pasistatyti trobeles. Davė ir po hektarą žemės, kad galėtų pasisodinti daržovių, bulvių savo reikmėms. Tokių buvo trys. Vienas iš jų buvo garsus to meto medžio meistras Pranas Jankus. Jis meistraudavo dvarui ratus, roges ir kita. To garsaus meistro namas nesenai sugriuvo. Niekas jame nebėgėveno, seno namo medieną žmonės panaujo kurui.

Dvarininkai vieni žemės neapdirbo. Samdė vaikų, mergų, piemenų ir pienoveži. O atėjus sezoniniams darbams – šienapjūtei bei rugiapjūtei – samdydavo kaimo žmones. Nuolatiniai darbininkai dirbo Adolfas Lenkimas (jam šiuo metu 85 metai) ir Elena Tamošauskaitė (neseniai mirė). Jos sūnus Povilas Tamošauskas dabar gyvena Šlaveituose ir sėkmingai ūkininkauja.

Prieš karą dvarininkas Vladas Norvaišas laikė 10 gerų melžiamų karvių ir priauglio. Dvare žvengė ir šeši darbiniai arkliai bei eržilas. Buvo ir avių būrys bei gausybė įvairiausių paukščių. Dvaras al-savo labai gyvybingai. Ateitis nusimatė šviesi ir turtinė.

1941 metais visiems Lietuvos žmonėms gyvenimas apvirto į blogą pusę. Buvo atimta žemė, gyvuliai, padargai, stambesni ūkininkai iš karto tremiami į Sibirą. Pirmasis tremtinys iš Šlaveitų kaimo ir buvo dvarininkas Norvaišas su visa šeima.

Sovietmečiu dvaro pastate įsikūrė visa kolūkio pony-

bė. Buvo įrengta ir kolūkio raštinė. Iš valgomojos padarė susirinkimų salę, joje jaunimas rengdavo šokius bei vaidinimus.

Berods tai buvo 1965 metai. Aš tuo metu dirbau „Raudonosios vėliavos“ kolūkio buhalterijoje, kuri buvo įsikūrusi Norvaišų dvare. Kolūkio pirmininku dirbo užkietėję komunistas. Raštinėje darbas virė įprasta tvarka. Tikvieną ankstų rytą, pasiramšiuodama lazdele, nedrašiai į raštinę įslinko nepažistama moteris. Apsizvalgė. Nedrašiai paklausė, kur čia rasti kolūkio pirmininką. Raštinės darbuotojai susižvalgė ir pasakė, kad jis tuo ateis. Pirmininkui atejus senutė nusizeminusi paklausė: „Pone pirmininke, gal priimtumėt mane gyventi. Grįžau iš Sibiro. Nors mažą kambario kampelių duokite. Man daug nereikia“. Pirmininkas tik žvilgterėjo ir atrėžė: „Tarybų valdžios priešams pas mane vietos nėra!“ Tai buvo dvaro savininė Skolatiska Norvaišienė.

Visi, buvę raštinėje, susižvalgėme ir akis nudūrėme į žemę. Pasidarė širdžiai negerai. O ta vargšė senutė persigandusi neberado nė durų išeiti. Kažkas iš raštinės darbuotojų moterų ją išlydėjo ir parodė, kur gyvena Elena Tamošauskaitė, kadaise tarnavusi pas juos už mergą. Užskususi pas ją pernakvojo ir išvažiavo į nežinią. Paskui žmonės sužinojo, kad ji su dukterimi Danute apsigyveno Kretingoje. Kažoks geraširdis jas priėmė. Ji jau seniai mirusi ir palaidota senosiose Kretingos kapinėse. O duktė Danutė ir dabar tebegyvena Kretingoje.

Dvarininkas Vladas Norvaiša mirė Sibire. Sūnus Vladas tragiškai žuvo Rusijoje. Duktė Danutė savo tėvų žemė dabar nuomoja Šlaveitų kaimo ūkininkams.

Dvaras laikėsi dar ilgai. Pastatais naudojosi buvęs „Raudonosios vėliavos“ kolūkis, vėliau paskutinis jo pirmininkas. Jis pirmasis émėsi dvaro likvidavimo. Išliko tik dvarininko Norvaišos pastatyta medinė koplyčia maro kapinaitėse. Jos viduje tebėra dvarininko supirkti garsių menininkų paveikslai. Koplyčią prižiūri Magdalena Daukšienė.

Štai koks tragiškas Šlaveitų dvarininkų Norvaišų gyvenimas, kaip ir daugelio Lietuvos žmonių.

Juozas BAUŽYS

Pasipriešinimo kovose su okupantais kovojo ir merginos, moterys, tik jų buvo žymiai mažiau nei vyrių.

Norime papasakoti apie dvi Rokiškio krašto narsias kovotojas, nes, mūsų nuomone, jų veikla – labai reikšminga ir daugeliui gali būti pavyzdžiu.

Bronė Diržytė-Baltakienė, gyvenanti Panevėžyje, pasakojo, kad jos šeimoje Didžiosios kaime, Ragelių apylinkėse, sesuo Aldona buvo tikras angelas. Gimusi vaikelį pakeldavo ir pabučiuodavo. Visi ją mylėjo, gražiai Aldute vadino. Tokių kaip ji buvo labai mažai. Kai baigė Rokiškio gimnaziją, išvyko mokyties į Kauno felcerių akademijos mokyklą. Buvo ateitininkė. Kai prie vokiečių po paskyrimo dirbo felcere Vabalninko, kartą pas ją užvažiavo Lukošiūnenė ir kvietė išvykti į Vokietiją. Aldona sugėdijo: „Kokie mes lietuvių...“ Namuose ji dirbo visus darbus, buvo stipri – dvieim kibiraism pieno nešina iš pieninė skubėjo.

Kai vėl antrą kartą Lietuvą okupavo sovietai, Aldona Diržytė dirbo Rokiškio medicinos įstaigose. Kaip patriotė labai pasižymėjo padédama iš Rokiškio ligoninės slapta pasitraukti partizanui Feliksui Mažeikiui. Jis daug metų savo pasakojimais svariai prisideda atskleisdamas rezistentijos kovas ne tik Rokiškio krašte, bet ir visoje šalyje. Kadangi ir medicinos darbuotojai buvo priešiški okupantui, tai kelios ligoninės seselės padėjo sėkmingai pasitraukti ne tik Feliksui, bet ir dviem jo bendražygiam. Po to reikėjo pasitraukti seserims Kalpokaitėms. Joms padėjo Aldona Diržytė drauge su Emilia Krinkelyte. Merginos seseris išvedė Respublikos gatvės šonu, kur laukė arkliu pakinkytas vežimas. Pabėgėlės iš miesto nuvežė į Ragainius.

Dar daugiau drąsos ir kovinumo parodė Aldona Diržytė, kai drauge su iškiliausiai kovotojais už laisvę likvidavo tikrą galvažudį Isajų Balaboskiną. Komjaunuolis Balaboskinas iš sentikių Mišiūnų kaimo už nuopelnus sovietams buvo paskirtas Rokiškio MGB areštinės prižiūrėtoju. Dėl baisios veiklos jis tapo „figūra“ – Rokiškio apskrityme vien jo vardą ištarti žmonės bijojo...

Pirmą kartą partizanai (dalyvavo ir A. Diržytė) norėjo Balaboskiną sunaikinti jo gimtajame Mišiūnų kaime, tačiau šis, nors ir sužeistas, iš-

bėgo pro šonines namo duris, o kai įgriuovo į roges, šūvių išgąsdintas arklys buvo nepaprastai greitas... 1946 metų gegužės 23 dieną vėl bandyta nudaigoti žiaurujį slibiną Rokiškyje, nes valdžia jam suteikė būstą kitoje aikštės pusėje, prieš saugumo būstinę...

Taip po pasikėsinimo Miliūnuose sovietai saugojo Balaboskiną, bet partizanai, gerai pasiruošę, nes aplinką žvalgė Aldona Diržytė ir, manoma, kad daugiau asmenų, pačioje prieš išvystoje į Balaboskinonamą įmetė net keturias granatas. Ir ši kartą nepasisekė. Kalbėta, kad tą naktį kraugeys su savo dėde (jie gyveno kartu) turbūt kažkur girtuokliaivo ir namo grīžo tik po pasikėsinimo. 1946 metų liepos 9-osios naktį Rokiškio ligoninės palatoje partizanų vadas Alfonsas Gasiūnas-Gandis drauge su bendražygiai Juozu Navicku pagaliau likvidavo Isajų Balaboskiną. Ši kartą Aldonas Diržytės vaidmuo buvo dar svarbesnis. Ji, manydamas, kad jau seniai sekama (priešas, matyt, stebėjo ją siekdamas susekti svarbesnus partizanus) susikeitė budėjimo pamainomis su kita gailestingaja sesele Čepukaite. Merginos pasikeitė tik formai, nes likvidavimo metu palatoje buvo Aldona. Tokiu momentu reikėjo nepaprasstos drąsos, šaltakraujiškumo – tikros karžygės savybių.

Partizanai atėjo apsirengę okupanto karininkų uniformomis, du sargybinius pavainišno ypatingomis cigaretėmis. Sie užsnūdo. Tai betarpiskai organizavo Aldona Diržytė. Tad viskas įvyko kaip buvo suplanuota – Balaboskiną nušovę, operacijos dalyviai sėkmingai pasitraukė. Aldona Diržytė išėjo pas partizanus. Apie ši pasikėsinimą sužinojo kiekvienas Rokiškio krašto gyventojas. Dauguma džiaugėsi, maža sauvelė iš apmaudo griežė dantimis. Atrodo, kad neliko abejingas ir Vytauto apygardos Šarūno rinktinės partizanų vadas Antanas Slučka, nes eilė partizanų gavo paaukštinių, nors Aukštaitijoje tuo metu partizanų vadai laipsnių be reikalo nekėlė.

Dėl savo veiklos plačiai žinomas Rokiškio rajono Obelių muziejaus direktorius Andrius Dručkus 1945 metų vasarą išvedė Aldoną iš apsuptys, nes ji buvo atėjusi slaugyti sužeisto partizano. Jau tada, kovų už laisvę pradžioje, pastebėjo merginos nepaprastą drąsą ir šaltakraujiškumą...

Didvyrės

Partizanė Jonas

Aldona tapo Alfonso Gašiūno dalinio partizane. Sprendžiant pagal MGB generolo Golubevo pranešimą, jai buvo suteiktas Jono slapyvardis. Dar būdama aktyvia partizanų pagalbininke buvo vadinama Vilnele. Ją bendražygiai įsmokė naudoti ginklą. Per trumpą gyvenimo laikotarpį Aldona labai pasikeitė. Dar paauglė itin mylėjo mažus vaikelius ir įgijusi išsilavinimą tapo gera akušere. Rezistencijos laikotarpiu palaipsniui atlikdama karžyguskus darbus nusipelne partizanų būrio narės statuso. Ji dar sėkmingiai padėjo vyrams kaip medikė ir buvo pasiryžusi kovos lauke žuti.

1947 metų žiemą mūšyje buvo sunkiai sužalota vado Alfonso Gasiūno-Gandžio koja. Vado žaizda gijo sunkiai. Jį nuvežė į Bajorų kaimą netoli Rokiškio, padėtis negerėjo. Tuomet drąsiai dieinos metu per Rokiškio centrą rogėmis vadas buvo pervežtas į Pabližgės kaimo Šarkinės vienkiemį pas Navikus. Drauge apsigyveno ir strojipojį partizanų gydytoja Aldona Diržytė. Gydytijai sekėsi, partizanų vadas sveiko. Tačiau šeimininkų giminaitė išdavė, ir suveikė gausios KGB jėgos. 1947 metų kovo 17 dieną sodybą apsupo sovietų kariuomenė – nuo ryto iki popietės vyko nuožmus mūšis, kai leno daugybė kulkosvaidžių. Iš Rokiškio matėsi sodybos pastatų gaisro dūmai, nes Pabližgės (Pagrundžių) kaimas – vos keli kilometrai nuo miesto. Žuvo visi penki partizanai ir šeimininkų Navikų trys šeimos asmenys. Aldona Diržytė išgyveno dar vieną gyvenimo etapą, deja, tragiską. Kai čekistų kapitonas norėjo Aldoną paimti gyvą ir linido į bunkerį, partizanai jį nušovė. Mūšio pabaigoje pati pasirinko garbingą mirtį.

Gražus Kamajų apylinkės Nemančiūnų kaimas nuo Aldonos Diržytės gimtojo Didžiosios kaimo buvo vos už kelionės kilometrų – Kamajų šile. Tuoj po antrosios sovietų okupacijos Kamajų krašto partizanus šiame šile organizavo geriausi Nemančiūnų kaimo vyrai Jonas ir Petras Černiai. Jie vedė vyrus į kovą sekdamis savo dėdės, nepriklausomos Lietuvos laikų generolo Jono Černiaus, pavyzdžiu. Partizanų būrio vadas Jonas mylėjo to paties kaimo mergaitę Bronę Baltrūnaitę, abu svajojo apie vedybas. Prasidėjus partizanų kovoms ši mergaitė tapo aktyvia partizanų rėmėja ir pagalbininke.

(keliamas į 9 psl.)

Kilnojamoji paroda „Klaipėdos krašto sukiliui – 90“

Sausio 11 dieną Vytauto Didžiojo karo muziejuje priplatyta Karybos istorijos (1795–1940) skyriaus virausiuju muziejinių Edvino Vaidoto ir Andriejaus Stoliarovo parengta kilnojamoji nuotraukų ir dokumentų kopijų paroda „Klaipėdos krašto sukiliui – 90“.

1919 metų birželio 28 dieną Versalio sutartimi Klaipėdos kraštas buvo atskirtas nuo Vokietijos ir perduotas laikinai valdyti Antantės valstybėms. Prancūzija vienintelė iš Antantės valstybių į Klaipėdą atsiuntė savo karius. 1922 metų pabaigoje Lietuvos Vyriausybė gavo žinių, jog Klaipėdos kraštą ketinama paskelbti laisvuoju miestu – valstybe. Norėdama išvengti tokios įvykių eigos bei remiamą Vokietijos ir Sovietų sąjungos, Lietuvos Vyriausybė nusprenę Klaipėdą užimti jėga. Klaipėdos kraštą turėjo užimti specialiai šiam tikslui suformuota Ypatingosios paskirties rinktinė, kuria sudarė Lietuvos kariuomenės kariai, šauliai ir savañoriai. 1923 metų sausio 9 dieną Vyriausasis Mažosios Lietuvos gelbėjimo komitetas išeido Manifestą, skelbiantį

Klaipėdos krašto savanorių kariuomenės vadovybė

menės dalinai. 1924 metų gegužės 8 dieną Paryžiuje pasirašyta Klaipėdos krašto konvencija, kuria kraštas pripažintas Lietuvai „de jure“.

Nors Klaipėdos užėmimas buvo kruopščiai suplanuota karinė operacija, ne tik šioje parodoje, bet irviešai ją iprassta vadinti sukiliu.

VDKM inf.

Didvyrės

(atkelta iš 8 psl.)

1945 metų lapkričio 30 dieną Kamajų krašto partizanų vienytojas ir organizatorius Jonas Černius žuvo Kamajų šile. Kai vyrai traukėsi iš apsuptyes būrio vadas su automatu rankose drąsiai pasitiko priesą, kad kitiems būtų lengviau. Tačiau automatas užsikrito ir Jonas krito priešo kulkų suvarpytas. Po šios netekties vado sužadėtinė Bronė Baltrūnaitė pasirinko mirtį trijų kelių kryžkelėje į pietus nuo Kamajų. Pauglys iš Samanių kaimo Gediminas Dobkevičius, po pamokų eidamas Kamajų gatve, tą dieną matė, kaip vežė Baltrūnaitės kūną. Buvo baisu žiūrėti... Gediminas, bebaimis partizanų talkininkas ir dabar aktyvus ir žinomas patriotas, gyvena Kaune. Tai jis renkant medžiagą apie rezistenciją daug kuo man padėjo ir ne

vien tik papasakojo apie Bronės Baltrūnaitės tragiską mirtį. Kur dingo nelaimingos Nenmaniūnų kaimo mergaitės kūnas, kas ant jos kapo gėlių padodina – nežinia.

Pasakodamas apie Aukštaitijos netolimų kaimų dviejų mergaičių likimus anuo kraupiu laikotarpiu, išdrįstu juos palyginti.

Aldona Diržytė buvo didvyrė. Įrodymai? Jų daug.

Bronė Baltrūnaitė taip pat buvo didvyrė. Įrodymai? Mano nuomone, tai – auka meilei. Panieka okupantui. Begalinė drasa, žinant, kad kapinėse jai vjetos nebus... Gal dar kas? Apie tai kalbėjau, tariausi su daugybe žmonių. Prašiau patarimo Kamajų krašte augusio vyskupo Juozo Tunaičio. Jis tuomet atsakė: „Bronė Baltrūnaitė turėjo teisę spręsti, ką daryti.“

Vytautas IKAMAS

Sausio 7 dieną Mažeikių rajono Viešnių Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje kunių Kestutis Kybartas ir Romualdas Žulpa aukojo šv. Mišias už prieš 65 metus Miliū kaimo miško bunkeryje žuvusius partizanus.

Savo homilioje kunigas Kybartas lygino žuvusius partizanus, atidavusius jaunas gyvybes už Tėvynės laisvę, ir šių dienų jaunimą, paleikantį Lietuvą.

Brėkstant 1948 metų sausio 7 dienos rytmečiu, agento atvestas MGB kareivių būrys keliais žiedais apsupo partizanų bunkerį. Neišlaikęs nervinės įtampos, bunkerį paliko Leonas Jonuškis. Likę bunkery du vyrai toliau atsaudė. Sužeista sovietų kareivis skubiai arkliais išvežtas į Mažeikių ligoninę.

Cekistai iš kaimo atsivarė Domą Rimkų ir liepė jam lėsti į bunkerį. Partizanai per tą įvarytą bunkerinį žmogų perdavė stribams, kad gyvi nepasiduosių ir kad mirti nebijantys. Tada bunkerio angos buvo apdėtos šiaudais ir padegtos. Sumestos granatos. Po žudynių į bunkerį pasiūstas Krakių kaimo senukas Ignas Žiulpa. Jis rado dviejų žuvusiu – Alberto Švažo ir Prano Šiuipo kūnus.

Albertas Švažas-Vilius, Vilkas, gimęs 1918 metais Rekečių kaime, Lietuvos kariuomenės savanoris, puskarininkis, tarnavo Radviliškio inžineriniame batalione. 1944 metais savigynos būrio organizatorius Viešnių miestelyje, Tėvynės apsaugos rinktinės karys, Sedos kautynių dalyvis, Žemaičių legiono

Platelių tiekimo skyriaus viršininkas. Nuo 1945 metų rudenės – Alkos rinktinės štabo narys, Viešnių kuopos vadovas.

Pranas Šiuipys, gimęs 1922 metais Lėlaičių kaime, Alkos rinktinės partizanas.

Abiejų kūnai buvo numesti prie Viešnių miestelio stribokyno. Vėliau užkasti Ventos upės pakraušėje. Iš ten jų kūnus partizanai slapta paėmė ir palaidojo senosios Viešnių kapinėse.

Prano Trakinio parengta partizanų slėptuvės atstatymo atmintinė. Iš kairės: Albertas Švažas ir Pranas Šiuipys

Po partizanų žūties buvo suimti jų ryšininkai ir rėmėjai – Juozas ir Ona Virkučiai, Jonas ir Pranas Jonuškiai. Jonas Balvočius ir Jonas Silkinis nuteisti po 10 metų lagerio ir išvežti į Rusiją.

Prasidėjus Atgimimui, Lėlaičių kaime, Prano Šiuipo gimtinėje, žuvusiemis atminti buvo pastatytas kryžius. Grįžęs iš lagerių partizanų rėmėjas Jonas Silkinis parodė išsprogdintą bunkerio vietą. Toje vietoje 1988 me-

tais Adomas Riauka ir Alfonas Degutis pastatė medinį kryžių.

2005 metų lapkričio 17 dieną prie kelio Mažeikiai–Viešniai, netoli buvusio bunkerio vietas, pastatytas ir pašventintas Atminimo ženklas.

2010 metų vasarą Mažeikių šaulių kuopos vado Prano Trakinio iniciatyva partizanų žūties vietoje atkurtas identiškas partizanų bunkeris. Šalia pastatytas paminklinis akmuo ir informacinis stendas. Sutvarkyta miško aikštėlė. Tu pačių metų rugpjūčio 20 dieną ši atmintinė vieta iškilmingai pašventinta. Dabar čia šaulio priesaiką duoda jaunieji šauliai, švenčių proga renkasi skautai, kitos rajono patriotinės organizacijos. Aplanko šią vietą ir turistai.

Sausio 7 dieną po šv. Mišių susirinkusieji aplankė žuvusiu kapą. Ten jaunieji šauliai, vadovaujami Antano Šležo, padėjo gėlių. Mažeikių šauliai partizanų atminimą pagerbė trimis šautuvų salvėmis.

Viešnių kultūros centre direktorės Birutės Švažienės malonai priimti iškilmui dalyviai pasidalijo prisiminimais ir pamastymais apie pasipriešinimo kovą reikšmę stabdant Lietuvos kolonizaciją. Kalbėjo Algimantas Muturas, Adomas Riauka, Albertas Ruginis, Alfonsas Degutis. Buvo parodytas filmas „Nesulaužę priesaikos“.

Partizanų žūties 65 metų sukakties minėjimą organizavo LPKTS Mažeikių filialo pirmininkas Teofilis Januškevičius.

Albertas RUGINIS

Trys Karaliai aplankė buvusius tremtinius ir politinius kalinius

Itin svarbus dvasinio gyvenimo dalykas yra susitikti su Dievu kasdienybėje, ne laukiant jokios progos. Štai šv. Kalėdomis, Naujuju metu sutikimu užbaigėme se nuosius. Atėjo rami Trijų Karalių šventė. Šią prasmingą šventę paminėjo buvę Telšių politiniai kaliniai ir tremtiniai.

Susirinkusieji aptarė 2013 metų veiklos planą. Savo min timis pasidalijo kai kurie tarybos nariai. Buvo išklausyti norinčiųjų pasisakyti nuomonės. Prie degančios žvakės vyko diskusijos. Po oficialiosios dalies dar pa bendravome. LPKTS Telšių filialo narius nuoširdžiai pasveikino ir dvasingu metu palinkėjo, pasidžiaugė gra

žiu ir šiltu tarpusavio bendravimu, visada labai laukiamas kanauninkas Andriejus Sabaliauskas.

Vedami Betliejaus žvaigždės apsilankė Trys Karaliai.

Šios tradicijos prasmę gražiai

nušvietė kanauninkas. „Karaliai“ pasveikino visus lin

kėdamis sveikatos, bičiuliškų

tarpusavio santykį. Džiaugėsi,

kad buvę tremtiniai ir politiniai kaliniai, iškentėję

Sibiro kančias, neprarado nuoširdumo.

Skambant Indrės Chmiliauskaitės smuiko melodijai auksinių vestuvių proga buvo pasveikinti ir valsui pakviesti Stasė ir Bronius Pučkorai, Gražina ir Juozas Puplauskai, Ieva ir Edmundas Pilipavičiai, Aldona ir Algirdas

Irena RIMKŪNIENĖ

Tarp įsitikinimų ir mirties

Mažoji Lietuva... Klaipėdos kraštas... Lietuvinkai... Šišioniskiai... Man šie žodžiai nėra tik žodžiai, kažkada perskaityti knygose. Tai mano tėviškė. Ir ne tik mano – visos mūsų giminės. Nejsivaizduju, ką turėjo jausti senieji klapėdžiai, jėga išvaryti ne tik iš savo klestinių ūkių, bet ir iš viso Klaipėdos krašto. Tokie laikai, kaip bebūtų gaila, buvo...

Pokario metais buvo uždrausta net kalbėti apie šį kraštą. Rašytojas Kostas Kaukas pasakoja: „Rašytibovo nejmanoma. Cenzūra išbraukdavo net žodžius „Klaipėdos kraštas“, „lietuvinkai“. Nėra tokio administracinio vieneto, – sakydavo. – Nėra lietuvinkų, yra tik lieťuviai“.

Tėcio teta Marija Krukytė (1928–2005) dažnai dalydavosi prisiminimais apie mano prosenelį.

Mano prosenelis Martynas Kručis (1884–1948) baignė Klaipėdos mokytojų seminariją. Vėliau jis dar mokesi Londono. Isteigė Klaipėdos Vytauto Didžiojo gimnaziją, buvo jos direktorius. Kalbėjo lietuvių, rusų, vokiečių, anglų kalbomis. Dalyvavo Pirmajame pasaulyniame karre ir pateko į rusų nelaisvę. Buvo ištremtas į Sibirą, kur ir išmoko kalbėti rusiškai. 1920 metais per Kiniją grįžo į Klaipėdos kraštą.

1939 metais Vokietijai užgrobus Klaipėdos kraštą, Martynas Kručis iš pedagoginio darbo buvo atleistas. Jū šeima buvo nusipirkusi ūkių Ginduliuose, ten ir persikelė. Vokiečiai dažnai lankydavo jų namuose ir agitavo pakeisti nusistatymą vokiškosios tauybės atžvilgiu: „Ponas Kruči, jūs kalbate vokiškai be jokio priekaišto, kaip tikras vokietis. Mums reikia tokio mokyto ūmonių. Kodėl jūs nenorite dirbtis mums?“ Keista – patys vokiečiai pripažino jo talentą, žinias, bet kol žmogus jiems nenusilenkė iki pat žemės, padėti nenorėjo.

1939 metais visi to krašto gyventojai privalėjo užpildyti nurodytus dokumentus. Tautybės grafoje M. Kručis įrašė: „Preussisch Litauer“. Valdininkas, priėmės dokumentus, burbtelėjo: „Paskutiniai prūsai išnyko prieš keilis šimtmecius“. Tad žodį „Preussisch“ išbraukė, liko „Litauer“. To ir pakako. Po kelių dienų paštiminkas atneše Landrato (apskrities viršininko) pasirašytą raštą. Tasai bylojo: „Remiantis Migracijos policijos 1938-09-02 ir 1939-09-02 įsaku dėl pasienio zonos, Jums ir Jūsų šeimai visam laikui uždrausta gyventi... apibrėžtoje pasienio zonoje ir prijungtose rytinėse teritorijose. Privalote palikti pasienio zoną vėliausiai iki

1941-10-31. Jei nevykdysite šio įsakymo ar pavėluosite jį įvykdyti, policijos būsite išskeldintas prieverta. Už tai jums gali būti skiriamas ir nuobauda. Iki nurodyto termino palikę pasienio teritorijas, privalote pranešti savo naujosios gyvenamosios vietas adresą“. Jie parašė malonės prašymą, nes Martyno žmona Madlina laukėsi septintojo vaikelio. Deja, pasilikti jiems nebubo leista. Siuo laikotarpiu neįtikusieji nacistinei valdziai buvo tremiami ne į Lietuvą, o į tolimesnius Vokietijos rajonus. Ir taip, palikę savo namus, ūki, žemę, giminę, iškeiliavo į tremtį Vokietijoje. Prisimenu, kaip apie tas dienas pasakodavo mano oma (močiutė): „Mūsų tėvai labai mylėjo ir gerbė vienas kitą. Mama (Madlina Kručienė) visa da sakydavo, kad nesvarbu, kur ir kaip esame – svarbiausia, kad visi kartu“.

Vokietijoje Martynas Kručis darbo taip pat negavo. Karo metus jie praleido smarkiai bombarduojamame Berlyne. Ten gimė ir septintoji šeimos atžala – sūnus Jurgis Dieter. Po karo visi tarėsi, ką daryti, nes Vokietijoje jie gyveno pusbadžiu. Buvo minčių vykti į Angliją, bet giminės ilgesys nugalėjo. Vokietijoje liko dvi vyriniausios dukterys – susirugus Rūtai, jos slaugyti pasiliiko ir Gerda. Tėcio jos daugiau nebepamatė, bet su mama teta Gerda susitiko 1969 metais, kai gavo leidimą iš Kanados atvykti į Vilnių. Tėcio kapą aplankė tik 1979 metais. Tada jau buvo leista atvažiuoti ir iki Priekulės, kur ir palaidoti Martynas ir Madlina Kručiai.

Kelionė atgal buvo labai sunki – badas, apiplėsimai, išsiskyrimai... Kai visa šeima galė gale grįžo į savo ūkelį, pamatė, kad sodyba liko sveika, tik kluonas buvo sudeges. Bet ten jau gyveno svetimi, nieko nenorejė net girdėti apie tikruosius sodybos šeimininkus. Šeima apsigyveno Priekulėje. Martynas gavo darbo – dėstė vokiečių ir rusų kalbas Priekulės progimnazijoje, vėliau buvo paskirtas direktoriumi. 1946 metais, gavus skundą, kad jis nemoka rusiškai, buvo atleistas. Nesvarbu, kad 1936 metais už nuopelnus organizuojant švietimą Klaipėdos krašte buvo apdovanotas LDK Gedimino ordinu. Niekas nesiaiškino ir netikrino, nors visi aplinkui žinojo, kad jis puikiai moka šią kalbą. Tiesiog kažkam taip reikėjo... Tiesiog kažkas jau norėjo gyventi nebe tokioje Lietuvoje, kur žmonės buvo išsilavinę, protinį, teisingi, sažiningi. 1945–1950 metais visus, kurie turėjo gerą išsilavinimą ir darbą, atleido iš užimamų pa-

reigų. Archyvuose išlikusiuose įsakymuose parašyta: „Atleisti kaip vietinių“. Manau, tai galėtų būti traktuojama kaip genocidas. Juk buvo siekiama sunaikinti šią etninę grupę. Tik žmonės nesuprato, už ką – gal kad gerai, teisingai gyveno? Juk grįžusiems iš tremties lietuvinkams nebebuvo leidžiama sugrįžti į namus – sovietinė valdžia visur buvo apgyvendinusi „saviškius“.

Martyno Kručio šeima buvo ištraukta į sąrašus išvežimui į Sibirą. Bet vieno rusų karininko žmona paprašė savo vyro, kad jis šią šeimą išgelbėtų. Vieną vakarą jį M. Kručienei pasakė: „Sių naktį békite. Saugokitės vilkšunių“. Paþėgti pavyko. Slapstėsi. Bado. Kai šiek tiek aprimo, grįžo į Priekulę, kur šeimos galva gavo darbo tarybiniam ūkyje. Dirbo buhalteriu.

1948 metais Martynas Kručis mirė ištiktas širdies smūgio. Teta Marija, jo dukte, visada sakydavo, kad jis siaubingai išgyveno dėl savo šeimos, ypač dėl vaikų, nes jam buvo labai skaudu, kad vaikai auga matydami tokią neteisybę. Jo sūnus, taip pat Martynas, neturėjo galimybės studijuoti Vilniaus universitete, nes buvo „iš bužių šeimos, politiškai neiþprusęs, neatsikratęs religinių prietarų...“

Martyno žmona Madlina, mano prosenelė, po karo tapo Priekulės evangelikų liuteronų bažnyčios tarybos pirmininke. Atėmus iš parapijos bažnyčią, ji kreipėsi į Aukščiausią Teismą ir bylą laimėjo! Tai buvo labai retas atvejis sovietinėje Lietuvoje. Polkario metais, kai liuteronų bažnyčios buvo sugriaudos, kunigų pasitarimai vykdavo mano senelių namuose Priekulėje. Madlina buvo ne tik geros širdies, bet ir labai sažininga bei teisinga moteris. Tieki vargo išvargusi, tiek iškentėjusi įvairių išdavystių, jai nebuvo svarbu, kokios tauybės, įsitikinimų ar religijos žmogus – ji visiems padėjo kuo tik galėdama. Ir taip elgėsi mokė savo vaikus.

Už tai ją visi gerbė. Net ir saugumietis, specialiai apgvendintas jos namelyje, kunigų pasitarimams netrukdydavo, o jei vakare kur nors būdavo „sventęs“, niekada neblaivus negriždavo į Madlinos Kručienės namus.

Ar šio nuostabaus pamaro krašto žmonės turėjo vilčies kada nors laisvai papasakoti apie savo vargus? Manau, kad taip. Juk be vilčies nebūtų ir kovos.

**Kristupas ARMONAITIS,
Klaipėdos Hermano
Zudermano gimnazijos
IIIb klasės mokinys
(Darbo vadovė Daiya
LIUTIKIENĖ)**

Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija skelbia sąrašą asmenų, pretenduojančių į Kario savanorio ir Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą

(Tėsinys)

Klemensas Pijus Agintas
(Agentas), g. 1925 m. (po mirties), ryšininkas, Tauragės aps. Vainuto valsč., 1945–1946-06.

Stasys Amalas, (po mirties), partizanas, Kėdainių aps. Josvainių valsč., žuvo 1945-05-10.

Vincas Ambrazevičius, g. 1920 m. (po mirties), partizanas, Alytaus aps. Jiezno valsč., Dainavos apyg. Dzūkų rinktinė Vytenio grupė, 1945–1951 m.

Jonas Andriulionis, (po mirties), partizanas, Trakų aps. Onuškio valsč., žuvo 1945-01-30.

Alfonas Andriūnas, g. 1927 m. (po mirties), partizanas, Ukmergės aps. Deltuvo valsč., Didžiosios Kovos apyg. Plieno rinktinė, žuvo 1945 m.

Jonas Andriūšas (Andriūšas), g. 1931 m. (po mirties), partizanas, Marijampolės aps. Kazlų Rūdos valsč., Taurė apyg., žuvo 1950-08-19.

Julius Andriuškevičius, g. 1930 m. (po mirties), partizanas, Utenos aps. Vyžuonų valsč., Vytauto apyg. Liūto rinktinė Aro būrys, 1945–1946 m.

Stasys Andriuškevičius, g. 1920 m. (po mirties), partizanas, Alytaus aps. Alytaus valsč., Dainavos apyg. Dzūkų rinktinė Kęstučio grupė, žuvo 1948-06-16.

Stasys Ambrusevičius, g. 1907 m. (po mirties), partizanas, Suvalkų aps. Lenkija, žuvo 1947-05.

Ilmaras Ancevičius, g. 1925 m. (po mirties), partizanas, Kuršėnų aps. Papilės valsč., Priekulės apyg. Voverės rinktinė Vinkšnos būrys, 1947–1950 m.

Erik Anders, (po mirties), partizanas, Pasvalio aps. Pasvalio valsč., žuvo 1947-02-21.

Izidorius Andrianas (Andrijanas, Andriūnas), g. 1912 m. (po mirties), partizanas, Rokiškio aps. Obelių valsč., žuvo 1945-07-03.

Juozas Andrijauskas, g. 1924 m. (po mirties), partizanas, Mažeikių aps. Tirkšlių valsč., Žemaičių apyg. Gėčio būrys, žuvo 1949 m.

Juozas Andrijauskas, g. 1928 m. (po mirties), partizanas, Trakų aps. Onuškio valsč., Dainavos apyg. Dzūkų rinktinė Geležinio Vilko grupė Siaubo būrys, žuvo 1949-12-26.

Jurgis Andrijauskas, g. 1924 m. (po mirties), partizanas, Anykščių aps. Stakiai k., Vytauto apyg. Jovaro būrys, 1944–1946 m.

Steponas (Stepas) Andrijauskas, (po mirties), partizanas, Plungės aps. Žvirblaičių k., žuvo 1947-04-07.

Valerijonas Andrijauskas, (po mirties), partizanas, Rokiškio aps. Kamajų valsč., Vytauto apyg., žuvo 1946-11-11.

Leonas Andriukonis (Andriukonis), (po mirties), partiza-

nas, Širvintų valsč. Tarančiškių k., žuvo 1944 m.

Jonas Andriulevičius, g. 1921 m. (po mirties), partizanas, Alytaus aps., Dainavos apyg., žuvo 1945-11-17.

Pranas Andriulevičius, (po mirties), partizanas, Alytaus aps., Dainavos apyg., žuvo 1945-07-28.

Jonas Andriulionis, (po mirties), partizanas, Trakų aps. Onuškio valsč., žuvo 1945-01-30.

Alfonas Andriūnas, g. 1927 m. (po mirties), partizanas, Ukmergės aps. Deltuvo valsč., Didžiosios Kovos apyg. Plieno rinktinė, žuvo 1945 m.

Jonas Andriūšas (Andriūšas), g. 1931 m. (po mirties), partizanas, Marijampolės aps. Kazlų Rūdos valsč., Taurė apyg., žuvo 1950-08-19.

Julius Andriuškevičius, g. 1930 m. (po mirties), partizanas, Utenos aps. Vyžuonų valsč., Vytauto apyg. Liūto rinktinė Mindaugo tėvėnija, 1950–1952 m.

Zigmas Andriuškevičius, g. 1928 m. (po mirties), partizanas, Alytaus aps., Dainavos apyg. Dzūkų rinktinė Margio grupė, žuvo 1946-10-05.

Vytautas (Vytas) Andriuškevičius, g. 1929 m. (po mirties), partizanas, Lazdijų aps. Rudaminos valsč., Dainavos apyg. Šarūno rinktinė Mindaugo tėvėnija, 1950–1952 m.

Zigmas Andriuškevičius, g. 1928 m. (po mirties), partizanas, Alytaus aps., Dainavos apyg. Dzūkų rinktinė Margio grupė, žuvo 1946-11-13.

Vytautas (Vytas) Andriuškevičius, g. 1916 m. (po mirties), partizanas, Alytaus aps. Krokialaukio valsč., Dainavos apyg. Dzūkų rinktinė Kęstučio grupė, žuvo 1946-11-13.

Rudaminas (Rudaminas), g. 1912 m. (po mirties), partizanas, Rokiškio aps. Obelių valsč., žuvo 1945-07-03.

Juozas Andrijauskas, g. 1922 m. (po mirties), partizanas, Kauno aps. Pakuonio valsč., Tauro apyg. Geležinio Vilko rinktinė Viesulo būrys, 1944–1945 m.

(Bus daugiau)

Atsiliepimus apie šiuos pretendentus galite siūsti adresu: Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija, Gedimino pr. 40/1, LT-01110 Vilnius. Teirautis tel. (8 5) 231 4157.

Komisijos pastaba. Sąrašas skelbiamas remiantis Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos darbo reglamento 8 punktu: "Preendentai į Kario savanorio ar Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą skelbiami spaudoje".

Paskutinis Ukrainos partizanų vadas Vasylis Kukas

(atkelta iš 7 psl.)

1941 metais V. Kukas tapo OUN valdybos nariu, buvo vienas iš Nepriklausomybės atkūrimo akto paskelbimo 1941 metų birželio 30 dieną organizatoriu. Tų pačių metų rugpjūtį vedė OUN grupę, turėjusią pakartotinai paskelbtį Ukrainos nepriklausomybę Kijeve, tačiau kartu su kita isbuvo vokiečių policijos suimtas. Pabėgės 1942 metais buvo išsiustas organizuoti veiklos į Dnepropetrovską. 1944 metais paskirtas naujai suformuoto Ukrainos sukilių armijos padalinio UPA-Pietūs vadu. Ir jau netrukus teko vadovauti didžiausioms kautynėms UPA istorijoje – balandžio 21–25 dienomis miškuose ties Gurbų kaimu keli Vasylis Kukas tūkstančiai sukilėlių kelias dienas atlaikė trisdešimtūks tantinės NKVD kariuomenės puolimus, o paskui prasiveržė iš apsuptyes.

Nuo 1947 metų V. Kukas – Romano Šuchevičiaus pavaduotojas visose jo pareigose. 1949 metų rugpjūtį jam suteiktas aukščiausias UPA apdovanojimas – Auksinis nuopelnų kryžius. Per visą UPA istoriją tokį apdovanojimą yra gavęs 31 sukilėlis. Tais pačiais metais čekistai bandė verbuoti jo žmoną, tačiau ši pabėgo. Kersydami dvimetį sūnų atėmė iš senelių, pas kuriuos buvo paliktas, ir svetimą paverde atidavė į vaikų namus.

Žuvus generolui Romano Šuchevičiui 1950 metais Vasylis Kukas tapo UPA vadas. 1950–1954 metais užėmė visas aukščiausias pareigas pasipriešinimo judėjime. 1952 m. spalį jam suteiktas generolo-chorunžo karinis laipsnis. Šiuo laikotarpiu V. Kukas ne tik organizavo

Vasylis Kukas

karines akcijas, bet ir parenge kelias publikacijas pogrindžio leidiniams.

1954 metų gegužę su užverbuoto rysininko ir speciaaliųjų agentų-smogikų pagalba paskutinį UPA vadą ir jo žmoną suėmė. Iki 1960 metų jis buvo laikomas Kijevo ir Maskvos Lubiankos kalėjimuose, tačiau per tam laiką taip ir nebuvę teisiamas. Iš pradžių jo suėmimas buvo laikomas didžiausioje paslaptyje, o KGB jo vardu tebesiuntė į užsienį pranešimus ir agentus.

1959 metais Miunchene buvo nužudytais OUN vadas Stepanas Bandera. Tačiau ši tragedija tik sutelkė Ukrainos laisvės siekiančias organizacijas. Su V. Kukus nuspręsta pasielgti kitaip. 1960 metais jam ir jo žmonai buvo suteikta malonė ir jie paleisti iš įkalinimo vietų. Taip sovietų valdžia pademonstravo savo tariamą humaniškumą „atgailaujančiam“ priesiui. Buvo paskelbtas atviras laiškas, kuriame V. Kukas išsižadėjo ir pasmerkė OUN ir UPA kovos principus ir metodus, ragino Ukrainos nacionalistų lyderius ir visus ukrainiečius, gyvenančius užsienyje, nutraukti nacionalinę išsivadavimo kovą ir priapinti sovietų valdžią Ukrainoje. Vėliau jis tvirtino, kad laišku norejo informuoti ukrainiečių centrus užsienyje, jog kova nutraukta ir jie nepasiduotų KGB provokacijoms, taip pat kad žmonės breikalo neaukotų savo gyvybės, kai ginkluota kova jau pasibaigusi.

Po išlaisvinimo V. Kukui leista gyventi Kijeve su žmona ir sūnumi. Iki 1969 metų

Padėka

Nuoširdžiausiai dekojame Prezidentui Valdui Adamkui, premjerui Algirdui Butkevičiui, šeimos globėjui Viliui Kavaliauskui, Divizijos generolo Stasio Raštikio Lietuvos kariuomenės mokyklai, kunigui Alfonsui Bulotai, LDK Birutės karininkų šeimų moterų Kauno draugijai, kaimynams, kolegėms, R. Samulevičiaus ir Senamiesčio gimnazijos mokytojams ir mokiniams, Jurgitos mokslo draugams, giminėms, LPKTS ir kitoms buvusių tremtinį ir neigaliųjų organizacijoms, visiems užjautusiems ir materialiai padėjusiems laidojant mylimą dukrelę, mamą, seserį Jurgitą Eleną Alksnytę-Rimkevičienę.

Meilutė Marija Raštikytė-Alksnienė

Redaktorė

Jolita Navickienė

Redakcija:

Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė,

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sask. Nr.LT18 70440600 0425 8365, AB „SEB“ bankas.

Skelbimas

Vasario 7 d. (ketvirtadienis) 14 val. Šiaulių universiteto bibliotekos konferencijų salėje (Vytauto g. 84, 2a.) įvyks Vlado Kalvačio knygos „Sustiprinto režimo barakas“ pristatymas.

Maloniai kviečiame dalyvauti.

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,

LT-44309, Kaunas, tel. (8 37)

323 204, faksas (8 37) 323 214.

Indeksas 0117.

El. paštas:

tremtinys@zebra.lt

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos

netekėjų atspindžiai“ remia

Spausdino spaustuvė UAB

„Rinkos aikštė“, Josvainių g. 41,

Kėdainiai

Offsetinė spauda 2 sp. lankai.

Kaina 2 Lt

SPAUDOS,

RADIO IR

TELEVIZIJOS

RĒMIMO

FONDAS

Tiražas 2230. Užs. Nr.

ILSEKITES RAMYBEJE

Danguolė Varneckaitė-Razbadauskienė

1950–2012

Gimė Krasnojarsko sr. Partizansko r. tremtinį šeimoje. 1957 m. šeima reabilituota, grįžo į Lietuvą. Mokėsi Panevėžio vidurinėje mokykloje, vėliau konservatorijoje. Dirbo mokytoja Panevėžyje, Ramygaloje, Pasvalyje, Rokiškyje kultūros, choreografijos mokyklose. Nuo 1979 metų – Rokiškio Rudolfo Lymano muzikos mokyklos fortepijono klasės mokytoja. Buvo aktyvi LPKTS Rokiškio filialo tarybos narė.

Palaidota Rokiškyje, Kalneliškių kapinėse.

Nuoširdžiai užjauciamė vyrą Gediminą, sūnus Vytautą ir Kęstutį, seseris Laimą ir Dianą.

LPKTS Rokiškio filialas

Juozas Kiudulas

1922–2013

Gimė Konteikių k. Akmenės r. Dirbo Akmenėje parduotuvės vedėju. Prieklausė LLA Akmenės kuopai. Suimtas 1948 m. Mažeikių MGB. Nuteistas 10 m. lagerio. Kalėjo Norilsko lageriuose. Dirbo nikelio sodrinimo kombinate. 1955 m. išeistas į laisvę nyvuko pas ištremtus tėvus į Šumichos gyv. Krasnojarsko kr. Tėvas jau buvo miręs. Po metų Juozas motiną slapta parsivežė į Lietuvą. Apsigyveno Viešknių mstl., vedė, užaugino du sūnus. Dirbo ūkvedžiu vidurinėje, vėliau profesinėje technikos mokyklose. Dalyvavo LPKTS veikloje.

Palaidotas naujosiose Viešknių kapinėse.

Užjauciamė sūnus, broli ir artimuosis.

LPKTS Mažeikių filialas

Viktorija Vilkaitė

1924–2012

Gimė Telšių aps. Nevarėnų valsč. tarautojo šeimoje. Tėvas 1941 m. buvo areštuotas ir įkalintas Kansko lageryje, kur 1943 m. žuvo. Gimnazistė Viktorija kartu su broliu Henriku, seserimi Elena ir mama Elena Vilkiene 1941 m. ištremta į Komiją. Tremtyje 1942 m. mama mirė. Viktorija, dirbdama įvairius sunkius darbus, rūpinosi ir našlaičiais likusiais broliu ir sesute. 1978 m. grįžo į Lietuvą. Apsigyveno Šilutės r., Kintuose, dukters šeimoje. Džiaugėsi vaikaičiais ir provaikaičiais. Daug bendravo su jaunimu ir moksleiviais.

Palaidota Kintų miestelio kapinėse.

Nuoširdžiai užjauciamė dukterį Violetą su šeima.

1941 m. tremtiniai

Filomena Karaliūtė-Mikelionienė

1925–2013

Gimė Ukmergės aps. Želvos valsč. Paželvių k. Mokėsi Želvos, vėliau Čiobiškio mokykloje ir Ukmergės gimnazijoje. Nuo 1946 m. ištraukė į rezistencinę veiklą, palaike ryšius su partizanais. Susipažinusi su Jonu Mikelioniu Igliniu, Dzūkijos partizanu, vykdė jų būrio užduotis. 1948 m. buvo areštuota. Žiauriai tardyta Kauno KGB, 1949 m. karinio tribunolo nuteista 25 m. kalėti ir 5 m. be teisių. 1949 m. buvo išežta į Taišeto lagerį, įkalinta Norilsko sustiprinto režimo lageriuose. Filomena buvo aktyvi 1953 m. Norilsko lagerių sukilimo dalyvė ir organizatorė. Po sukilimo dar kartą nuteista ir išvežta į Kurgano kalėjimą. 1955 m. išeista grįžo į Lietuvą. Susituokė su 1957 m. į Lietuvą iš lagerio grįžusiu Jonu Mikelioniu. Gimė duktė Deiva. 1962 m. vyras buvo vėl suimtas ir išsaudytas. Prasidėjus Atgimimui aktyviai ištraukė į Sajūdžioveiklą, dalyvavo „Norilsko Vyčių“ bendrijos veikloje. Apdovanota Vyčio Kryžiaus ordino Karininko kryžiumi, Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu, turėjo Laisvės kovų dalyvės statusą, buvo karė savanorė.

Nuoširdžiai užjauciamė dukterį ir artimuosis.

„Norilsko Vyčių“ bendrijos

LRT

Pirmadienis, sausio 21 d.

6.00 Labas rytas, Lietuva. 9.00 „Kobra 11“ (k.). 10.00 Pinigų karta (k.). 11.00 LRT Aktualijų studija. 12.00 Laba diena, Lietuva. 15.00 „Hartlando užuvėja“. Ser. 16.00 „Kobra 11“. Ser. 17.00 „Vieja byla dviem“. Ser. 18.15 Šiandien. 18.45 „Šnipai“. Ser. 19.45 Nacionalinė paieškų tarnyba. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.15 Ižvalgos. Pertr.- 22.00 „Perlas“. 22.15 „Sunaikinti Bin Ladeną“. Dok.f. 2011. D.Britanija. 0.15 Vakaro žinios. 0.30 „Šnipai“ (k.).

Antradienis, sausio 22 d.

6.00 Labas rytas, Lietuva. 9.00 „Kobra 11“ (k.). 10.00 Stilius. Gyvenimas (k.). 11.00 LRT Aktualijų studija. 12.00 Laba diena, Lietuva. 15.00 „Hartlando užuvėja“. Ser. 16.00 „Kobra 11“. Ser. 17.00 „Vieja byla dviem“. Ser. 18.15 Šiandien. 18.45 „Šnipai“. Ser. 19.45 Nacionalinė paieškų tarnyba. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.15 Emigrantai. Pertr.- 22.00 „Perlas“. 22.15 Pinigų karta. 0.15 Vakaro žinios. 0.30 „Šnipai“ (k.).

Trečiadienis, sausio 23 d.

6.00 Labas rytas, Lietuva. 9.00 „Kobra 11“ (k.). 10.00 Keliai. Mašinos. Žmonės (k.). 10.30 Popietė su A.Čekoliu (k.). 11.00 LRT Aktualijų studija. 12.00 Laba diena, Lietuva. 15.00 „Hartlando užuvėja“. Ser. 16.00 „Kobra 11“. Ser. 17.00 „Vieja byla dviem“. Ser. 18.15 Šiandien. 18.45 „Šnipai“. Ser. 19.45 Nacionalinė paieškų tarnyba. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.15 Emigrantai. Pertr.- 22.00 „Perlas“. 22.15 Pinigų karta. 0.15 Vakaro žinios. 0.30 „Šnipai“ (k.).

Ketvirtadienis, sausio 24 d.

6.00 Labas rytas, Lietuva. 9.00 „Kobra 11“ (k.). 10.00 Bėdų turgus (k.). 11.00 LRT Aktualijų studija. 12.00 Laba diena, Lietuva. 15.00 „Hartlando užuvėja“. Ser. 16.00 „Kobra 11“. Ser. 17.00 „Vieja byla dviem“. Ser. 18.15 Šiandien. 18.45 „Šnipai“. Ser. 19.45 Stilius. Veidai. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.15 Tautos aikštė. Nacionaliniai debatai. Pertr.- 22.00 „Perlas“. 23.15 Vakaro žinios. 23.30 „Šnipai“ (k.). 0.30 „Vieja byla dviem“ (k.).

Penktadienis, sausio 25 d.

6.00 Labas rytas, Lietuva. 9.00 „Kobra 11“ (k.). 10.00 „Lyderiai“ (k.). 11.00 LRT Aktualijų studija. 12.00 Labadiena, Lietuva. 15.00 „Hartlando užuvėja“. Ser. 16.00 „Kobra 11“. Ser. 17.00 „Vieja byla dviem“. Ser. 18.15 Šiandien. 18.45 „Šnipai“. Ser. 19.45 Stilius. Veidai. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.15 Tautos aikštė. Nacionaliniai debatai. Pertr.- 22.00 „Perlas“. 23.15 Vakaro žinios. 23.30 „Šnipai“ (k.). 0.30 „Vieja byla dviem“ (k.).

Šeštadienis, sausio 26 d.

6.00 Šventadienio mintys (k.). 6.30 Stilius. Veidai (k.). 7.15 Nacionalinė paieškų tarnyba (k.). 8.30 Gimtoji žemė. 9.00 Animacija. 10.00 Rytos suktinis su Z.Kelmeikaite. 11.00 Durys atsidaro. 11.30 Septynios Kauno dienos. 12.00 „Eko- logiškiausiai pasaulio namai“. Dok. 12.30 „Audru pasauliai“. Dok. 13.30 Tautos aikštė. Nacionaliniai debatai (k.). 15.30 Pasaulio panorama. 16.00 Žinios. 16.10 Sveikinimų koncertas. 18.30 „Frosto prisilietimas“. Ser. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.00 LRT „Bitinukai 2012“. 23.00 „Žemės stulpai“. Ser.

Sekmadienis, sausio 27 d.

6.00 Klausimėlis.lt. 6.15 Stilius. Namai (k.). 7.00 Rytos suktinis su Z.Kelmeikaite (k.). 8.00 Girių horontai. 8.30 Kai- mo akademija. 9.00 Animacija. 10.00 Gustavo enciklopedija. 10.30 „Broliu Grimu pasakos. Žvaigždžių talerai“. Ser. 11.45 Cirko festivalis „Circo Massimo“. 12.30 „Planeta Žemė. Didžiosios lygumos“. Dok. 13.30 „Šerloko Holmo nuotykiai“. Ser. 15.30 Šventadienio mintys. 16.00 Žinios. 16.10 Po- pietė su A.Čekoliu. 16.45 „Lyderiai“. 17.45 Keliai. Mašinos. Žmonės. 18.15 Mokslo ekspresas. 18.30 Stilius. Gyvenimas. 19.30 Bėdų turgus. 20.30 Panorama. 20.45 Europos balsas. 20.50 Sa- vaitė. 21.15 Mūsų laisvės metai - 1992. 23.45 „Audru pasauliai“ (k.). 0.45 „Ekologiškiausiai pasaulio namai“ (k.).

Televizijos programa

sausio 21–27 d.

TV3

Pirmadienis

6.45 Telepardo duotuvė. 7.00 Animacija. 7.30 Die- na. 8.00 „Aiškiaregys“. Ser. 9.00 „Meilės sūkury- je“. Ser. 10.00 „Naisių vasara“. Ser. 11.00 „Ledy- metis 2. Eros pabaiga“. Anim.f. 12.30 Animacija. 13.00 „Šeimos reikalai“. Ser. 13.30 Animacija. 15.00 „Meilės prieglobstis“. Ser. 16.00 „Drasi meilė“. Ser. 17.00 Diena. 17.40 Gyvenimo kryžkelės. 18.45 Žinios. 19.20 „Pamiršk mane“. Prieš srovę. 20.30 Gyvenimas yra gražus. 21.00 „Moterys meluoja geriau“. Ser. 21.35 Vakaro žinios. 22.00 „Nusivylusios namų šeimininkės“. Ser. 23.00 „CSI Majamis“. Ser. 0.00 „Kaulai“. Ser. 1.00 „Herojai“. Ser.

Antradienis

6.45 Telepardo duotuvė. 7.00 Animacija. 7.30 Die- na. 8.00 „Aiškiaregys“. Ser. 9.00 „Meilės sūkury- je“. Ser. 10.00 „Naisių vasara“. Ser. 11.00 Gyve- nimo kryžkelės. 12.00 Gyvenimas yra gražus. 12.30 Animacija. 13.00 „Šeimos reikalai“. Ser. 13.30 Animacija. 15.00 „Meilės prieglobstis“. Ser. 16.00 „Drasi meilė“. Ser. 17.00 Diena. 17.40 Gyvenimo kryžkelės. 18.45 Žinios. 19.20 „Pamiršk mane“. Ser. 19.50 Pilis. 20.30 Be komentaru. 21.00 „Mo- terys meluoja geriau“. Ser. 21.35 Vakaro žinios. 22.00 „Tėvynė“. Ser. 23.05 „CSI kriminalista“. Ser. 0.05 „Kaulai“. Ser. 1.00 „Herojai“. Ser.

Trečiadienis

6.45 Telepardo duotuvė. 7.00 Animacija. 7.30 Die- na. 8.00 „Aiškiaregys“. Ser. 9.00 „Meilės sūkury- je“. Ser. 10.00 „Naisių vasara“. Ser. 11.00 Gyve- nimo kryžkelės. 12.00 Be komentaru. 12.30 Ani- macija. 13.00 „Šeimos reikalai“. Ser. 13.30 Ani- macija. 15.00 „Meilės prieglobstis“. Ser. 16.00 „Drasi meilė“. Ser. 17.00 Diena. 17.40 Gyvenimo kryžkelės. 18.45 Žinios. 19.20 „Pamiršk mane“. Ser. 19.50 Akistata. 20.30 „Motina ir sūnus“. Ser. 21.00 „Moterys meluoja geriau“. Ser. 21.35 Vakaro žinios. 22.00 Vikingų loto. 22.05 „Daktaras Hausas“. Ser. 23.05 „CSI Majamis“. Ser. 0.00 „Kaulai“. Ser. 1.00 „Herojai“. Ser.

Ketvirtadienis

6.45 Telepardo duotuvė. 7.00 Animacija. 7.30 Die- na. 8.00 „Aiškiaregys“. Ser. 9.00 „Meilės sūkury- je“. Ser. 10.00 „Naisių vasara“. Ser. 11.00 Gyve- nimo kryžkelės. 12.00 „Motina ir sūnus“. Ser. 12.30 Animacija. 13.00 „Šeimos reikalai“. Ser. 13.30 Animacija. 15.00 „Meilės prieglobstis“. Ser. 16.00 „Drasi meilė“. Ser. 17.00 Diena. 17.40 Gyvenimo kryžkelės. 18.45 Žinios. 19.20 „Pamiršk mane“. Ser. 19.50 Nuodėmių dešimtukas. 20.30 Patys pačiausi. 21.00 „Moterys meluoja geriau“. Ser. 21.35 Vakaro žinios. 22.00 „Elitinis būrys“. Ser. 23.00 „Ieškotojas“. Ser. 0.00 „Kaulai“. Ser. 1.00 „Herojai“. Ser.

Penktadienis

6.45 Telepardo duotuvė. 7.00 Animacija. 7.30 Die- na. 8.00 „Aiškiaregys“. Ser. 9.00 „Meilės sūkury- je“. Ser. 10.00 „Naisių vasara“. Ser. 11.00 Gyve- nimo kryžkelės. 12.00 „Motina ir sūnus“. Ser. 12.30 Animacija. 13.00 „Šeimos reikalai“. Ser. 13.30 Animacija. 15.00 „Meilės prieglobstis“. Ser. 16.00 „Drasi meilė“. Ser. 17.00 Diena. 17.40 Gyvenimo kryžkelės. 18.45 Žinios. 19.20 „Pamiršk mane“. Ser. 19.50 Nuodėmių dešimtukas. 20.30 Patys pačiausi. 21.00 „Moterys meluoja geriau“. Ser. 21.35 Vakaro žinios. 22.00 „Elitinis būrys“. Ser. 23.00 „Ieškotojas“. Ser. 0.00 „Kaulai“. Ser. 1.00 „Herojai“. Ser.

Šeštadienis

6.45 Telepardo duotuvė. 7.00 Animacija. 9.00 Mū- sų gyvūnai. 9.30 Mamyčių klubas. 10.00 Svajonų sodai. 11.00 „Garfieldas triamačiame pasaulyje“. Anim.f. 12.30 „Kietuolis“. JAV, 1996. Komedija. 14.10 „Armijoje“. JAV, 1994. Komedija. 16.00 „Ieškotojas“. Ser. 17.00 „Choras“. Ser. 18.00 Pi- lis. 18.45 Žinios. 19.00 „Ledymetis 3“. Anim.f. 20.45 „Eisas Ventura. Kai gamta šaukia“. JAV, 1995. Komedija. 22.25 „Kaip atskiratytis vaikino per 10 dienų“. JAV, Vokietija, 2003. Komedija. 0.45 „Meilės guru“. JAV, D. Britanija, Vokietija, 2008. Komedija.

Sekmadienis

6.45 Telepardo duotuvė. 7.00 Animacija. 9.00 Svei- kas žmogus. 10.00 Beatos virtuvė. 11.00 „Osis ir Tetas“. JAV, 2009. Filmas šeimai. 12.45 „Gelbė- jant Sarah Kein“. JAV, 2007. Drama. 14.45 „Noriu- jos, nenoriu tos!“ JAV, 2008. Komedija. 16.30 Juokingiausiai Amerikos namų vaizdeliai. 17.00 „Choras“. Ser. 18.00 Nuodėmių dešimtukas. 18.45 Žinios. 19.00 Savaitės komentarai. 19.30 X Faktorius. 22.15 „Adrenalinas“. JAV, D.Britanija, 2006. Krim. veiksmo f. 23.55 „Drakonų karai“. P.Koreja, 2007. Veiksmo f.

SVENTADIENIS

Baltijos TV

Pirmadienis

6.30 Televitrina. 7.00 „Muchtaro sugrįžimas“ (k.). 8.00 Savaitės kriminalai (k.). 8.30 Auksarankiai (k.). 9.00 Ekstrasensai prieš nusikaltėlius (k.). 10.00 Mi- tu griovėjai (k.). 11.00 Kalbame ir rodome. 12.00 „Svotai“ (k.). 13.00 „Muchtaro sugrįžimas“ (k.). 14.00 „Laukinis“ (k.). 15.00 „Raudonas dangus“. Ser. 16.00 Ekstrasensų mūs. 17.00 „Muchtaro sugrįžimas“. Ser. 18.00 Žinios. 18.25 „Laukinis“. Ser. 19.25 Cukrus. 20.00 Žinios. 20.30 Lietuvos žinių ty- rimas. 21.30 Užkalnio 5. 22.30 DAKARAS 2013. 23.00 „Gyvi numirėliai“. Ser. 0.00 Ekstrasensų mūs. 1.00 „Laukinis“ (k.). 2.00 Bamba (S).

Antradienis

6.30 Televitrina. 7.00 „Muchtaro sugrįžimas“ (k.). 8.00 Tauro ragas (k.). 8.30 Cukrus (k.). 9.00 Ekstra- sensai detektyvai (k.). 10.00 „Alibi. Neblylus šauksmas“. Ser. 11.00 Kalbame ir rodome. 12.00 „Men- tai“ (k.). 13.00 „Muchtaro sugrįžimas“ (k.). 14.00 „Laukinis“ (k.). 15.00 „Raudonas dangus“. Ser. 16.00 Ekstrasensų mūs. 17.00 „Muchtaro sugrįžimas“. Ser. 18.00 Žinios. 18.25 „Laukinis“. Ser. 19.25 Atsargiai - moterys! 20.00 Žinios. 20.25 Pliusai mi- nusai. 20.30 Prajuokink mane. 21.30 „Vervolio me- dzioklė“. Ser. 22.30 „Sausas išstatymas. Kova dėl val- džios“. Ser. 23.30 Ekstrasensų mūs. 0.30 „Lauki- nis“ (k.). 1.30 Bamba (S).

Trečiadienis

6.30 Televitrina. 7.00 „Muchtaro sugrįžimas“ (k.). 8.00 Užkalnio 5 (k.). 9.00 Prajuokink mane (k.). 10.00 „Svotai“ (k.). 11.00 Kalbame ir rodome. 12.00 „Jū- rų velniai“ (k.). 13.00 „Muchtaro sugrįžimas“ (k.). 14.00 „Laukinis“ (k.). 15.00 „Raudonas dangus“. Ser. 16.00 Ekstrasensų mūs. 17.00 „Muchtaro sugrįžimas“. Ser. 18.00 Žinios. 18.25 „Laukinis“. Ser. 19.25 Komikų klubas. 20.00 Žinios. 20.25 Pliusai mi- nusai. 20.30 Taip. Ne. 21.30 Samokslė teorija. 22.30 „Mental“ (k.). 23.30 „Jūrų velniai“ (k.). 0.30 „Laukinis“ (k.). 1.30 Bamba (S).

Ketvirtadienis

6.30 Televitrina. 7.00 „Muchtaro sugrįžimas“ (k.). 8.00 Lietuvos žinių tyrimas (k.). 9.00 Taip. Ne (k.). 10.00 Žmogus prieš gamtą. Šiaurės Afrika. Marokas (k.). 11.00 Kalbame ir rodome. 12.00 Ekstrasensai prieš nusikaltėlius (k.). 13.00 „Muchtaro sugrįžimas“ (k.). 14.00 „Laukinis“ (k.). 15.00 „Raudonas dangus“. Ser. 16.00 Ekstrasensų mūs. 17.00 „Muchtaro sugrįžimas“. Ser. 18.00 Žinios. 18.25 „Laukinis“. Ser. 19.25 Karštas vakaras. 20.00 Žinios. 20.25 Pliusai minusai. 20.30 Muzikinė kaukė. 22.40 „Ne- migė“. Krim. drama. 2002. JAV, Kanada. 0.55 „Lau- kinis“ (k.). 1.55 Bamba (S).

Penktadienis

6.30 Televitrina. 7.00 „Muchtaro sugrįžimas“ (k.). 8.00 Prajuokink mane (k.). 9.00 Gyvenimo spalvos (k.). 10.00 Amerikos talentai VI. 11.00 Kalbame ir rodome. 12.00 Ekstrasensai detektyvai (k.). 13.00 „Muchtaro sugrįžimas“ (k.). 14.00 „Laukinis“ (k.). 15.00 „Raudonas dangus“. Ser. 16.00 Ekstrasensų mūs. 17.00 „Muchtaro sugrįžimas“. Ser. 18.00 Žinios. 18.25 „Laukinis“. Ser. 19.25 Auksarankiai. 20.00 Žinios. 20.25 Pliusai minusai. 20.30 Savaitės kriminalai. 21.00 „Interneto reindžeriai“. Veiksmo f. 2010. Rusija. 22.3